

Slovenski dom

Stev. 72

V Ljubljani, petek 29. marca 1940

Leto V

Daljnosežni sklepi na 6. seji angleško-francoskega vrhovnega vojnega sveta v Londonu

Zveza med Anglijo in Francijo velja za vojno, premirje in za mir

Skupna izjava o popolnem sodelovanju pomeni šele pravi začetek vojne

London, 28. marca. AA. Reuter: Včeraj popoldne je bila šesta seja britansko-francoskega vrhovnega vojnega sveta. Seje so bile popoldne in popoldne. Od francoske strani so se udeležili predsednik vlade Paul Reynaud, mornariški minister Campinchi, letalski minister Eynac, francoski veleposlanik v Londonu Corbin, generalni tajnik zunanjega ministrstva Leger, general Gamelin, Vuillemin, Koeltz in admiral Darlan, s britanske strani so bili navzoči predsednik Chamberlain, mornariški minister Churchill, lord Halifax, sir Oliver Stanley, Kingsley Wood, Aleksander Cadogan, generali Neyall, Ironside in admiral Dudley Pound. Francoski vojni minister se seje ni udeležil, ker ga je bolezen zadržala.

Uradno sporočilo po drugi seji pravi: Predsednik britanske vlade je izrazil svoje veselje, da je mogel pozdraviti Paula Reynauda, ki je sedaj privratar predsednik vlade. Vrhovni svet je razpravljal o vojaškem položaju in sprejel sklepe za bodočo akcijo v duhu sporazuma podpisanega v decembru po siru Johnu Simonu in Paulu Reynaudu. Da se razširi obseg tega sporazuma, dajeta francoska in angleška vlada naslednjo izjavo:

Vlada francoske republike in vlade zedinjenega kraljestva sta sprejeli skupen sklep, da za trajanja vojne ne bosta vodili pogajanj niti sklepal premirja ali pa mirovni pogodbi posebej, temveč po skupnem dogovoru. Vladi sta sklenili, da ne bosta razpravljali o nobenih mirovni predlogih prej, preden se ne doseže popolni sporazum o potrebnih pogojih, ki bi vsaki od njiju zagotovili stvarna in trajna poročstva za varnost. Končno sta sprejeli sklep, da bosta po sklenitvi miru začeli skupno akcijo na vseh področjih vse dotle, dokler bo to potrebno za njuno popolno varnost ter obnovo mednarodnega miru in reda s pomočjo ostalih držav, ki bodo jamčile za svobodo vseh narodov, zagotovile spoštovanje zakonitosti ter ohranitev miru v Evropi.

Sklepi na včerajšnji seji angleško-francoskega vrhovnega vojnega sveta dokazujejo, da je treba

prčakovati v kratkem odločnega zavezniskega diplomatskega in vojaškega nastopa.

Včerajšnje sporočilo vrhovnega vojnega sveta smatrajo v francoskih krogih kot eno najpomembnejših sporočil, kar jih je bilo doslej objavljeno. Sporočilo je bilo v Parizu zelo toplo sprejeto. Sporazum, ki sta ga podpisali obe državi, smatrajo v Parizu kot sporazum zgodovinskega pomena. Enaka deklaracija je bila sprejeta leta 1914, ni pa bila tako pomembna kakor je včerajšnja. Zdaj je prvič, da se uradno objavlja sklep o istovetnosti zavezniskih vojnih ciljev ter o popolnem in neločljivem sodelovanju Anglije in Francije v vojni in miru.

Washington, 29. marca. Havas: Ameriški politični krogi pripisujejo velik pomen včerajšnjemu sklepu vrhovnega vojnega sveta zaveznikov. Posebno poudarjajo, da sporočilo vabi tudi druge narode, naj se udeležijo gospodarske preobnove Evrope na popolnoma novih temeljih.

Turški zunanji minister o možnostih za vojno na Balkanu

Turčija bo v vsakem primeru izpolnila vse obveznosti do Balkanske zveze, Anglije in Francije

Ankara, 29. marca. o. Turški zunanji minister Saradzoglu je dal posebnem dopisniku »Daily Express« izjavo, v kateri pravi:

Turčija je zelo zadovoljna s pomočjo, ki nam jo dajeta Anglija in Francija. Kar se tiče pošiljanja orožja, vam lahko rečem, da prihaja presenetljivo redno, čeprav sta Anglija in Francija v vojni. Zdaj lahko vidimo, da imata naši zavezniki res mornarico. Od vas dobivamo neskončno več vojnega materiala, kakor pa so nam ga obljubili pošiljati Nemci v znani pogodbi, katero so z nami najprej podpisali, potem pa so njeno izpolnitev odklonili.

kar posebno zanima Ameriko in njene gospodarske in finančne kroge, dasi se Združene države nimajo namena spuščati v sedanji evropski spopad.

Rim, 29. marca. m. Reuter. Uradno sporočilo o rezultatih zasedanja vrhovnega vojnega sveta zaveznikov smatrajo romski politični krogi kot daljnosežen dokaz o popolni slogi med Anglijo in Francijo. Poudarjajo, da je v uradnem poročilu jasno potrjeno, da zavezniki ne bodo začeli z nobeno mirovno akcijo, niti je ne bodo sprejeli. Ta odločna izjava vsekakor ne bi bila podana, če bi potovanje Sumnerja Wellesa imelo kakšne dejanske možnosti za mir. To dejstvo je vsekakor ojačilo mnenje, da mora letošnja spomlad prinesiti odločen spopad na bojišču. Britansko-francosko obvezo, da bosta oba naroda delovala kot eden ne le v vojni, temveč tudi za reševanje vseh evropskih političnih vprašanj po vojni, smatrajo kot dejstvo, da med Anglijo in Francijo ni nobenih spornih vprašanj in nesporazumov glede vojnih ciljev.

Mi sicer ne verjamemo, da bi se vojna razširila na Balkan ali na bližnji vzhod, vendar ne moremo nikdar biti gotovi. Treba se je pripravljati na vse morebitnosti. Gotovo je samo to, da Turčija sama od sebe ne bo storila ničesar, da bi sprožila vojno.

Ni verjetno, da bi se katera balkanska država podvrgla Nemeem, Rusom ali Italijanom ali celo vsem trem hkratu, če bi te države sklenile deliti Balkan. Taka odločitev bi pomenila takojšnjo vojno. Kadar pa izbruhne vojna na Balkanu, je ni mogoče omejiti.

Turki smo odločeni, da bomo branili svojo varnost in neodvisnost. Do pike bomo izpolnili svojo obveznost glede Anglije, Francije in naših balkanskih zaveznikov. O tem naj nihče ne dvomi. Saradzoglu je potem govoril o odnosih med Turčijo in Italijo ter dejal, da so ti odnosi dobri, o razmerju do Rusije pa je dejal, da se po pogajanjih v oktobru ni nič spremenilo.

Molk o upehu Wellesove poti po Evropi

Washington, 29. marca. o. Rooseveltov posebni odposlanec Sumner Welles je včeraj dopotoval v Washington in bil takoj sprejet pri predsedniku, kateremu je podrgo uro poročal o uspehu svojega potovanja po Italiji ter evropskih vojskujocih se državah. O razgovoru niso izdali nobenega sporočila, pač pa so bili časniki naprošeni, naj o vsebini Wellesovega poročila tudi nič ne ugičajo v svojem pisanju. Ne Roosevelt ne Welles ne bosta o uspehih in vsebini razgovorov, ki jih je Welles v Evropi imel, dala nobene izjave in tudi ne bosta o tem razpravljala niti z najbližjimi sodelavci.

Pač pa je po Wellesovem sprejemu pri Rooseveltu prevladoval v predsedniškovi okolici stis, da je Welles ugotovil v Evropi kaj malo možnosti za mir.

Proračun banovine Hrvatske

Belgrad, 29. marca. m. Ban banovine Hrvatske, dr. Ivan Subašič, ki je včeraj popoldne dopotoval v Belgrad, je imel danes več sestankov s podpredsednikom dr. Mačkom in finančnim ministrom dr. Sutejem zaradi ureditve finančne samostojnosti banovine Hrvatske. Kakor država, bo tudi banovina Hrvatska poslovala prve štiri mesece z dvanajstimi. Včeraj je ban dr. Subašič govoril za ureditev dvanajstini. Finančni minister dr. Sutej je imel včeraj mnogo razgovorov z ministri, zlasti pa s predsednikom vlade Cvetkovičem in podpredsednikom dr. Mačkom. Prav zato je bila za včeraj najavljena seja vlade prestavljena na danes popoldne, ko bodo proračunske dvanajstine sprejete.

Belgrajske vesti

Belgrad, 29. marca. m. Iz Sremskih Karlovecv poročajo, da je patriarhijski odbor srbske pravoslavne cerkve izdelal proračun za pravoslavno cerkev, znaša 135.000.000 din.

Belgrad, 29. marca. m. Včeraj so se v Belgradu začela pogajanja med Madžarsko in našo državo za sklenitev nove trgovinske pogodbe. Pogajanja potekajo v najbolj pristranem ozračju in duhu zblíževanja med obema državama.

Belgrad, 29. marca. m. Dopoldne je odpotovala v Bukarešto večja skupina zastopnikov jugoslovanskega gospodarstva, kjer se bo udeležila v nedeljo otvoritve Romunsko-jugoslovanske trgovinske zbornice. Odposlanstvo vodi trgovinski minister dr. Ivan Andres.

Belgrad, 29. marca. m. Iz Niša poročajo, da se je zdravstveno stanje predsednika radikalnega glavnega odbora Ace Stanojeviča popolnoma popravilo. Stanojevič je ozdravel in bo prihodnji teden prišel v Belgrad. Akcija za združitev vseh radikalov je nekoliko zastala prav zaradi obolevnosti Ace Stanojeviča in se bo sedaj nadaljevala.

Belgrad, 29. marca. m. V prostorih srbsko-amerikanske banke je bila včeraj ustanovna skupščina srbske izseljenske zveze, ki ima za cilj delovanje za kulturni, narodni in gospodarski dvig Srbov, ki so naseljeni v Ameriki

Vesti 29. marca

Predsednik madžarske vlade grof Teleky je snoči odpotoval iz Rima. Od njega se je na postaji poslovil zunanji minister prof. Ciano.

Nemški poslanik v Turčiji von Papan se že več dni mudi v Carigradu in je obiskal carigradskega pravoslavne patrijarha ter skušal doseči preklic izobčenja, ki so ga patrijarhi vzhodnih cerkva na nedavnem sestanku v Jeruzalemu izrekli nad pravoslavnim škofom za Nemčijo.

Angleško-francosko gospodarsko odposlanstvo je sklenilo z ameriško vlado sporazum o pomorskem pregledu za ameriške ladje in o možnosti, da bo Amerika kupovala nekatere neobhodno potrebne industrijske izdelke v Nemčiji ter jih lahko izvažala od tam.

Nemške oblasti so včeraj spet odprlo mejo proti Holandiji. Meja je odprta deset ur dnevno.

Zveza med Nemčijo, Rusijo in Italijo je po sodbi francoskega tiska vsak dan bolj neverjetna, ker Italija zaradi svojih koristi na Balkanu ne more biti nikdar zaveznica Sovjetov, pri čemer jo podpira tudi Jugoslavija, ki je poleg nove Španije edina evropska država, ki ni priznala Sovjetske Rusije.

Posoistev vojne proti Nemčiji zahteva voditelj francoskih socialistov Blum, ki je imel kot predsednik vlade volhuna za svojega osebnega tajnika, ki je s svojimi poslanci trikrat glasoval proti kreditu za Maginotijevo črto, ki se je javno zavzemal za izpraznitev Porenja, za nemško oborožitev in za priključitev Avstrije k Nemčiji.

O svobodi nevtralnega tiska je imel zanimivo predavanje v Bernu čirški prof. dr. Meyer in na podlagi mednarodnih pravnih določil dokazoval, da je popolnoma nezakonito ravnanje tistih vojskujocih se držav, ki hočejo preprečiti z grožnjami, da bi nevtralni tisk poročal o vojnih dogodkih nepristransko. Dodal je še, da tudi take vrste nevtralnosti malih držav ne bo rešila pred napadom, kakor dokazuje finski zgled. Čemu bi si potem nevtralni tisk kratil pravico do svobodnega poročanja.

Najzanimivejše presenečenje našim prijateljem za 1. april
naš novi listek:
Pot brez miru

V Luganu se je začel kongres mednarodne parlamentarne zveze. Udeležujejo se ga zastopniki Anglije, Francije, Švice, Madžarske, Jugoslavije, Danske, Romunije, Turčije, Belgije in Holandije. Na kongresu bodo razpravljali o obnovitvi mednarodnih odnošajev po sedanji vojni in o prehodu od vojnega gospodarstva na nov gospodarski red. Ta program očitno ni všeč ljubljanskemu »Jutru«, ki hudo oporeka dejstvu, da sodelujejo na kongresu tudi zastopniki Jugoslavije.

Nemški poslanik v Belgradu von Heeren je včeraj izročil predsedniku naše vlade Cvetkoviču red nemškega orla I. stopnje, s katerim je predsednika odlikoval Litzler.

Nemci zavračajo vse vesti, da bi bili Angleži pred dvema dneva sestrelili na francoskem bojišču pet nemških letal. Angleži pa navajajo v dokaz slike sestreljenih letal in razne druge podatke.

Norveška vlada je internirala nemško podmornico »U-21«, ker je brez tehtnega razloga zaplula v norveške obrežne vode. Nemci so zaradi tega zelo razburjeni. Kaže, da je Norveška nastopila proti kršitvi nevtralnosti po Nemcih zaradi tega, da bi Angleži in Francozi ne mogli več tako utemeljeno očitati pristranosti.

Sovjetski poslanik v Parizu Surič je dobil od svoje vlade nalogo, da mora v 48 urah zapustiti Pariz. Ni še znano ali bo Surič odšel v Moskvo, kjer naglo odpoklicani poslaniki po navadi niso bili deležni prav lepega sprejema.

Za novega vrhovnega nadzornika nad angleškim letalstvom je imenovan maršal Edgar Ludlow Hewitt, ki je organiziral znane angleške letalske napade na nemški utrjeni otok Sylt.

Svedska vlada je sklenila popolnoma preurediti svojo obrambo in je v ta namen ustanovila poseben urad za oboroževanje. Ta urad ima nalogo izvesti preureditev najvažnejših švedskih industrijskih panog tako, da bodo delalo odsele za državno obrambo. Zdi se, da na Švedsko že pritiska breme, ki si ga je naložila s tem, da ni marala omogočiti prave podpore Fincem.

Brez prijateljstva med Italijo in Jugoslavijo bi južnovzhodna Evropa danes ne imela miru, pravi romunski dnevnik »Ordinea«.

Slika kanclerja Hitlerja je na praškem gradu obešena na desni strani slike predsednika Hache. S tem je tudi na zunaj poudarjen položaj Češke in Moravske v veliki Nemčiji. Tako se glasi okrožnica češkega notranjega ministrstva o ureditvi prostorov za urade prolektorata.

Po vsej Italiji so včeraj slovesno praznovali 17 letnico obnove italijanskega letalstva. Slovesnosti so se povsod udeležile velike množice ljudi.

Angleške oblasti so dale včeraj strogo zastražiti vse nevtralne trgovske in ribiške ladje po škotskih pristaniščih. Storile so to zaradi suma, da so na nevtralnih ladjah nemški vojni, ki pošiljajo v Nemčijo vesti o stanju obrambe na vzhodni škotski obali.

Angleške priprave za morebitni nastop na Balkanu

Angleški poslani z balkanskih držav so poklicani v London na poročanje o dejanskem stanju in razpoloženju na Balkanu

London, 29. marca. o. Angleška vlada je nenadno poklicala v London svoje poslanike iz Turčije, Grčije, Bolgarije, Romunije, Jugoslavije in Madžarske. Dalje je odšel v London tudi angleški poslanik iz Rima. V začetku aprila bodo poslani imeli z zastopniki angleške vlade važne posvete o položaju na Balkanu in bodo morali vsi dati točne podatke o naslednjih vprašanjih:

1. Kakšna je dejanska moč in trdnost Balkanske zveze.

2. Koliko balkanskih držav bi bilo pripravljeno vojskovati se za ohranitev sedanjega stanja na Balkanu.

3. Ali pomeni Balkanska zveza močno oviro za morebitni nastop Anglije in Francije na Balkanu.

Uradne številke o finskih gospodarskih izgubah v vojni

Helsinki, 29. marca. Havas: Včeraj so bili objavljeni prvi uradni podatki o gospodarskih izgubah Finske v zvezi z odstopom finskega ozemlja Sovjetski Rusiji. Glede poljedelstva je Finska izgubila 25.000 ha zemlje, to je deseti del svoje plodne zemlje. To zemljo so obdelovali od leta 1918. Vsako leto je bilo uporabljenih mnogo sredstev in delovnih moči, da bi jo naredili plodnejšo. Toda to izgubo bo Finska prebolela, ker ima še mnogo prostora, ki ga je mogoče obdelati. Kar se tiče industrije, je Finska pretrpela večje izgube. Čez 400 podjetij, v katerih je bilo zaposlenih čez 20.000 delavcev, je prešlo v sovjetske roke. Motorna sila teh podjetij znaša 100.000 konjskih sil, njena proizvodnja pa se ceni na letno 2 milijardi finskih mark. Finska je izgubila 10% svoje industrijske zmogljivosti.

4. Kakšno je razpoloženje balkanskih držav za morebitno preureditev trgovinskih in gospodarskih odnošajev med njimi ter Anglijo in Francijo.

Od slike, ki jo bo glede Balkana dobila angleška vlada po teh poročilih, je v marsičem odvisno bodoče nastopanje Anglije in Francije na Balkanu, ki nedvomno pripravljata obsežno diplomatsko ofenzivo v svojo korist. Balkanske države pa so trdno odločene z vsemi silami nastopiti proti poskusom za razširitev vojne na Balkan, pa naj bi ti poskusi prišli od kjerkoli.

Današnji londonski listi poročajo, da je tudi predsednik francoske vlade Reynaud, ki je hkrati zunanji minister sklenil poklicati v Pariz francoske poslanike iz balkanskih držav na poročilo o dejanskem razpoloženju v teh državah.

Toda k sreči se dajo vse te industrijske panoge nadomestiti z zvišanjem delavnosti v ostalih podjetjih. Kar se tiče gozdov, znašajo izgube 11%. To ni preveč, ker je znano, da je Finska za Rusijo najbolj bogata v gozdovih. Kar se tiče rudnikov, je Finska izgubila rudnike železa in bakra v Pitkaranti. Finski strokovnjaki upajo, da bo tudi to izgubo mogoče nadomestiti z najdbo drugih ležišč bakra in železa. Glede prirodnih pogojskih sil je Finska izgubila naprav, ki so dajale 770.000 konjskih sil. Največja naprava je bila vodna centrala v Ruhijali. Glavno vprašanje, ki ga mora Finska rešiti, je zaposlitev beguncev. V ta namen bo morala razdeliti med njih okoli 300.000 glav živine ter zgraditi okoli 60.000 kmečkih poslopj in 30.000 mestnih hiš.

Poškodovali so pa Angleži okoli 44 sovražnih letal, in sicer tako zelo, da se najbrž nobeno izmed njih ni moglo vrniti do svojega oporišča. Od teh 128 letal so Angleži zbili 29 na zahodni fronti, 99 pa v bojih na vzhodni obali Anglije in Škotske, nad Helgolandom in nad Severnim morjem. Letala, ki so jih zbili Francozi, niso šteta.

Bivši predsednik bolgarske vlade Kiosevanov je danes odpotoval v Italijo — na oddih.

Vodilni angleški ministri bodo v začetku aprila obiskali bojišče v Franciji ter imeli iz strelskih jarkov govore po radiu. Prvi bo govoril v nedeljo mornariški minister Churchill.

Rimska radijska postaja je snoči sporočila, da so nemške vojne ladje odplule proti norveški obali, da bi se spopadle z angleško vojno mornarico. Vest je precej neverjetna, ker bi spopad na morju prinesel Nemčiji nepopravljivo škodo, če bi Nemci ne zmagali.

Boji in izgube v zraku

London, 29. marca. o. Angleška admiraliteta poroča, da se je pri oglednih poletih v sredo nad Nemčijo izgubilo dvoje letal. Eno je bilo sestreljeno od holandskih bojnih letal v bližini Rotterdam. Angleško letalo je bilo sestreljeno po holadskih poročilih zaradi tega, ker je angleško poveljstvo dalo vsem letalcem strog nalogo, da ne smejo odgovarjati na ogenj nevtralnih letal, kadar morajo leteti nad nevtralnim ozemljem. Nadalje pogrešajo tri letala, ki so šla na ogledne polete nad Helgoland.

Včeraj je več nemških letal v Severnem morju poskušalo napasti spremljane trgovske ladje in vrglo pet bomb. Nobena bomba ni zadela.

Britanska letala so z britanskim protiletalskim topništvo od začetka vojne pa do danes sestrelila 128 nemških letal. V tem številu so všteta vsa sovražna letala, zbita na vseh frontah.

Ljubljana od včeraj do danes

Kdo bi si bil včeraj jutraj mislil, da se bo vreme tako nepričakovano in tako temeljito zaobrnilo! Tako sijajen kakor je bil predvčerajšnji dan, gorak, sončen, čisto pomladanski — pa tako temeljita sprememba, kakršna je včeraj nastopila! Skoraj neverjetno bi se zdelo vsakomur, če bi mu bil kdo rekel predvčerajšnjim, da bomo kakor včeraj dobili še snežni metel. Toda ne smemo pozabiti, da smo še vedno v marcu in da tudi april ni mesec z zanesljivim značajem, ter da nam tudi april utegne nemara zagostiti kakšno podobno. Ne rečemo, da bi se to res utegnulo zgoditi, verjetnost je bolj majhna, čisto izključeno pa tudi ni! Saj se je — kakor vedno povedati starejši ljudje — že tudi sredi cvetočega meseca maja zgodilo, da je zapadel debel sneg, tako menda neko leto v zadnjem desetletju minulega stoletja, ko so morali opravljati pol metra debeli sneg v kraj, da so prišli do trave. Vendar taki pojavi prav gotovo niso pravi, ampak izjema — kakor je bil izjema tudi včerajšnji, povsem nepričakovani vremenski obrat.

Včeraj jutraj je trajal do sedmih hud naliv, pozneje je postalo svetlo, nebo se je za silo pomirilo, svetlobo je postalo in sprva ni kazalo, da bi dobili še kaj mokrote izpod neba. Na zahodu se je pokazala za nekaj časa celo majhna jasnica. Minula je ura ali dve, pa so se oblaki vnovič zvrlekli vkup, pomalem je začelo deževati, pa ne za dolgo. Spet se je zavleklo. Ob onajstih dopoldne pa so se nenadoma odnekod zgrudili črni oblaki. Tako temno je namah postalo, da so morali ljudje po obratih, po uradih in po stanovanjih zdati, konec marca, ko je že jutraj ob šestih tako svetlo, da se lahko opravimo brez luči, ob poldvanajstih dopoldne prižigati luči. Hud naliv se je nam obetal — in ni bilo treba dolgo nanj čakati. Tako je bilo, da so tisti, ki so bili na ulicah, za nekaj časa rajši stopili v veže in se stisnili k vratom, da bi počakali na konec naliva. V takem je človek takoj moker do kolen, zato je boljše, če počaka, da se najhujša sila poleže. In res se je čez nekaj časa naliv močno unesel, zato pa so se med dež zamešale vodene, kocnjaste snežinke, pa le prav na redko. Kmalu dopoldne se je nato čez sivo nebo raztegnil še grom. Pravijo, da pomladanski grom napoveduje sneg — in res, dolgo ni bilo treba čakati nanj. Že pred tretjo uro je začelo prav pošteno mestiti. Sneg se je nabiral na fleh in strehe so postale kmalu bele. Napravila se je huda brozga, zoper katero ne izda prav nobena obutav. Snežilo je še ponoči in šele prvo jutro je odjenjalo. Zemlja, ki je bila že nekaj dni lepo kopna, se je spet ogrnila z belim plaščem. Temperatura je seveda občutno zdrknila, vendar živo srebro v termometru ni prišlo pod ničlo. Najnižje se je ustavilo +2 stopinj Celzija. Sredi zime bi se nam, zlasti letos, ko smo nekakrat namerili temperaturo še čez dvajset stopinj pod ničlo, zdelo, če bi nenadoma dobili +2 stopinj Celzija, prav gotovo kar vroče, včeraj pa nam je bilo mraz, ker smo se bili že privadili prijetne pomladanske toplote, ki je zadnje dni po sončnih zatijih orila tudi že čez dvajset stopinj nad ničlo! V Ljubljani so na meteorološkem zavodu namerili 39 milimetrov padavin, kar je prav veliko, — skoraj štiri centimetre v tako kratkem času!

Spomladanski sneg — „beraški gnoj“

Sneg, ki je padal včeraj popoldne in nocojsno noč, je moker, voden in težak, in tak sneg kaj rad zagode kakšne neprijetnosti in nerodnosti. Tudi tokrat ni šlo brez njih. Iz marsikaterih krajev vedo povedati o škodi, ki jo je napravil ta nepričakovani spomladanski sneg. Zlasti telefonske žice so trpele, tako da so v marsikakšno smer pretrgane zveze, zlasti proti Stajerski. Ponekod je težki, mokri sneg tudi protomil veje sadnemu drevju. Še dobro, da ni po tem meteu nastopil hud mraz, ta bi bil šele napravil škodo! Drevje bi pomrznilo in popokalo. Poljem in njivam pa tale spomladanski sneg ne more škodovati. Pravijo, da je celo koristen, ker

»gnoji«. Ponekod pravijo temu snegu »beračev« ali »beraški gnoj«. Berač, siromak, nima gnoja, zato pa mu pognoji tisto boro zemlje, kar jo ima, kar sneg.

Nepričakovano je bela odeja spet zagrnila zemljo. Prav gotovo se ne bo mogla dolgo držati, ker smo že prišli v letni čas, ko prej ali slej mora gorkota priti do veljave. Kakor hitro se nebo toliko zjasni, da se spet prikaže sonce, je že konec snežnega režima in prav kmalu se mora pod gorkimi sončnimi žarki izkajati tudi zadnja snežna lisa, ki se drži v kakšnem ognju.

Danes dopoldne je nebo še ostalo sivo, vendar bleščeče, znamenje, da je oblačna plast prav tenka in da so se zaloge snega in dežja za prvo silo že izpraznile. Če se ne motimo, se utegne že naglo zjasniti, tako da bo nemara popoldne spet lepo jasno. Seveda bodo ta brozga, kaluža in blato danes in tudi še jutri prav nerodna in zoprna nadloga. Reči pa ni, da se muhasti marec spet ne bi utegnil domieliti kaj drugega in nas obiskati z novimi mokrimi darovi. Dim gre še vedno po močnem jugu — in to ni preveč dobro znamenje za kakšno vremensko izboljšanje.

Svojevrstno znamenje časa

Po svetu okrog se gode reči, ki utegnejo za milijone ljudi postati usodne. V zadnjih letih so se raztogotili nekateri državniki, vedno večjo moč bi radi imeli, in za dosego tega cilja jih prav nič ne briga, če toliko množice pehajo v nesrečo, toliko očelov, mater, mož, žena in otrok in fantov in deklet za vse življenje onesrečijo. Mar jim to; enega samega malika vidijo in temu hočejo na svetu poskrbeti za zmago, z besnim pohodom čez trupla, čez kri in pogoršča. Kaj vse so morali pretrpeti Finci, kakšna nesreča je zadela ubogi slovenski poljski narod! In še vedno leže na obzorjih črni oblaki, ki nosijo pogubno razdejnanje. Ničče dandanašnji ni varen, temen je videti jutrišnji dan, in zlasti majhne narode obhaja mučna skrb radi njega. Ali pa so ti pohodi in to krvavo uničevanje res želja mirnih množic, ki nimajo drugih pretenzij do okolice, kakor da jim je dano s poštenim delom služiti vsakdanji kruh in najpotrebnejše za življenje? Ali je res človek tak volk, da ne more gledati drugega srečnega, ampak da ga kolje strastna želja, da bi škodoval ter popolnoma sam škodoželjno užival dobrane tega sveta, ker mu je bila muhasta usoda slučajno dala večjo moč?

V teh težkih dneh, ko krivična sila že gospoduje nekje daleč in je že uklonila neka ljudstva ter se pripravljala, da bi še drugim, v tem času, ko je videti bodočnost vsa črna in grozeča in jutrišnji dan negotov, se množice s tihim protestom, v katerem se ne razodeva samo strah pred prisiljeno težkim življenjem, ampak boljše plemenitejše občutevanje človeškega srca, obračajo proč od krivičnih gesel in od rožljanja z orožjem, preč od krika po silo in od dežve za pustošenja.

Ni samo varanje samega sebe pred negotovo bodočnostjo, ni samo umik v »sanjsko«, idealno pokrajino nagib, ki jih vodi, da hodijo v doslej še nikdar tolikšnem številu in z dosele še nikdar tolikšnim zanimanjem na koncerte, na razstave, na literarne večere, na vse umetniške prireditve, v gledališča k dobrim predstavam in v kina k dobrim filmom — ni samo umik iz resničnosti, če tako s pridom in tako rneto posegajo po dobrih knjigah — ne, boljše v človeku se drami, se upira, si želi miru, ki ustvarja lepoto in grafi, in obsoja vojno, ki ruši in podira. Po velikih državah, ki so se zapletle v vojno, še nikdar zalozbe niso v tako nepretrgani vrsti izdajale novih naklad za posamezne knjige, še nikdar gledališča in kina prav pri najplemenitejših delih niso bila tako polna kakor do zdaj. Da bi vsaj tudi tisti, ki ravnajo množice, občutili nekaj tega, kar množice občutevajo, da bi se tudi v njihovih srcih vzbudile ljubezen, miroljubnost in strpnost do bližnjih! Kmalu bi se svet pomiril, kmalu bi se razblinila svinčena mora vojne in razdejanja, mora, ki grozi, da bo svet pahnila e te visoke kulturne stopnje, na katero so ga bili spravili najplemenitejši ljudje, ki so za pravičnost, za lepoto in za blagor človeštva stradali, trpeli pomankanje in preganjanje vsake vrste ter zapuščeni umirali po podstrešjih — pahnila nazaj v surovo dobo pračloveka. Če bi vodilni ljudje premislili gorje, ki ga tudi zmagata prinaša njihovim narodom, in obup, ki ga prinaša premagancem, bi se premislili in ne bi ljudem pehali v nesrečno morijo!

Odeev razpoloženja v širokem svetu se pozna tudi pri nas. Še nikdar ni bila nobena sezona tako bogala na umetniških prireditvah vsake vrste kakor je letos. En koncert sledi za drugim, vsi termini so zasedeni, prireditve so tako na gosto razporejene kakor še nikdar. Človek bi dejal, da bodo prazne — pa ne! Slednja je obiskana nad vsako pričakovanje, večina pa jih je sploh razprodanih. Ljudje odhajajo, ker ne morejo dobiti vstopnic. In to se ne dogaja samo pri koncertih! Tudi predavanja, poučni tečaji, umetniške razstave — vse je obiskano kakor še nikdar ne! Da ne govorimo o gledališčih in kinih! Res svojevrstno znamenje časa. Ljudje se obračajo proč od okrutne stvarnosti, proti kateri čutijo v sebi ogorčen odpor — ter se umikajo k plemenitejšim rečem ter s tem nehote manifestirajo svoje boljše, lepše misljenje in občutevanje. Da bi to njihovo občutevanje našlo razumevanje tudi pri tistih, ki ravnajo ljudstvo in odločajo usode narodov!

Ob slovesu sušca, moker in težak sneg

Telefonske žice potrgane - Temperatura pod ničlo Vode naraščajo - Prekinjen radio

Ljubljana, 29. marca.

Letošnji sušec nam je ob slovesu poštno zagodel s težkim in mokrim snegom. Tako naglih, v velikih skokih se vrstečih toplotnih sprememb sušec že kmalu ni prinesel, ko včeraj, ko je v termometru živo srebro hitro menjavalo svoj položaj, se sprva vzpenjalo kviku in nato padalo za več stopinj proti ničli. V Sloveniji je splošno včeraj bila jutranja temperatura med 6 do 12 stopinj C nad ničlo. Že jutraj so se pojavili nalivi z malimi presledki. Za dežjem pa je pritisnil snežni val, prihajajoč od severozhoda. Po Stajerskem, tako v Savinjski dolini, je včeraj začelo močno snežiti že okoli 9 dopoldne ter je snežilo ves dan tja do pozne noči. Snežni val se je iz Savinjske doline počasi pomikal proti Ljubljani. Popoldne je povsod toplota znatno padla in dosegla ničlo ali celo 1 stop. C nad ničlo. V Ljubljani je začelo snežiti okoli 13.30. V dobrih dveh urah je bila že pobežena ljubljanska ravan. Snežilo je tja do 11 ponoči. Ko bi se nato bilo začelo jasnit in da bi začel pritiskati mrzi sever, bi bila povzročena na sadnem drevju velikanska škoda, ker bi se začelo vejevje zaradi ledenega in snežnega oklepa krhati.

Moker, težak sneg je napravil na telefonskih napravah v Ljubljani precejšnjo škodo. Je mnogo telefonskih napeljav pretrganih. Že zgodaj dopoldne je bilo na telefonsko-tehnično sekcijo prijavljenih do 400 telefonskih pokvar, da so bili naročniki brez vsakih zvez. Niti januarski veliki sneg, niti ne nato sledeči hud mraz nista telefonu napravila takšnih ovir, kot ta marčev sneg.

Število žrtev nesreče pri Ozlju najbrže ne bo nikoli znano

Ozlj, 29. marca. j. Zadnja nesreča je bila gotovo največja železniška nesreča v naši državi. Nesreča je velika zaradi števila žrtev kakor tudi glede gromotne škode. Po vseh znakih sodeč ne bo mogoče nikoli točno ugotoviti, koliko ljudi je našlo smrt pri nesreči.

Potapljača sta se zadnje dni trudila, da bi našla še nove žrtev. Toda vse trud je bil zaman. Ko sta prišla iz vode, sta rekla, da sta našla mnogo predmetov, izpod kamenja pa mogle razni deli obleke, čevlji, hlače pa tudi drugi predmeti potnikov. Potapljača sta natančno pregledala tudi sklade kamenja pod vodo in mislila, da se pod kamenjem nahajajo še nekatere žrtev. Odkamnanje kamenja pa ne prihaja v poštev, ker je kamenje tako veliko, da mislijo, da bi moglo popolnoma streti trupla. Poleg tega so prepričani, da je Kolpa mnogo žrtev odplavila. To mnenje potrjuje dejstvo, da so delavci pri elektrarni potegnili iz vode posamezne človeške dele. Ko se je ob nesreči kamenje sesulo, je potegnilo in raztrgalo tudi nesrečne ljudi in jih sedaj voda meče kos za kosom. Mislijo, da bo Kolpa sčasoma pri slapu vrgla na površje večje število mrtvecev ali pa predmete, medtem ko bodo drugi ostali pod kamenjem. Kraj nesreče je postal v pravem pomenu besede veliko grobišče.

Potapljača sta sedaj svoje delo končala. Gotovo je sedaj, da je deset mrtvih in 34 ranjenih, vendar pa pravo število mrtvih še ni znano. Ugibanje glede točnega števila žrtev je neumnost, ker nihče ne ve pa tudi najbrže ne bo vedel, koliko ljudi je izgubilo pri nesreči življenje. Ugotovljeno je tudi, da še ni znana usoda 15 ljudi, za katere točno vedo, da so se z usodnim vlakom peljali.

Celjske novice

Vlom na Kralja Petra trgu. Celje, 29. marca. Danes ponoči je neznan moški vdrl v skladišče tapetnika Ivana Jazbeca na Kralja Petra trgu in mu odnesel čistilni stroj za žimo, vreden 2000 din. Tat je stroj prinesel zgodaj dopoldne k trgovcu Golobu na Spodnji Hudičji pri Celju. Ponujal mu ga je na prodaj. Previdni trgovec je od prodajalca zahteval potrdilo, da je on res pravi lastnik. Moški se je z izgovorom, da takoj prinese potrdilo in da stroj za ta čas pusti v trgovini, odstranil, a ni ga bilo več nazaj. Neznani moški se je trgovcu predstavil kot Ivan Podgoršek, doma iz Nove cerkve. Ko je bila policija o tlvini obveščena, so kmalu dobili stroj pri Golobu in ga vrnili lastniku.

Incident. Ko so se vodilni celjski odvetniški krogi pomirili zaradi kavarniškega incidenta, ki je stal dr. Novačana okoli 16.000 din, je nastal drug, nov incident v kavarni »Merkur«, ki ga celjska javnost ostro obsoja. Ta incident je povzročil sin celjskega tovarnarja inž. Westen, ki je v kavarni g. Debenjaka in g. Kraupnerja naharil s »slovenski psi«. (Doslavno: Ist wieder ein windscher Hund hier!) Pač važno za obiskovalce te kavarne, kjer zmerialo slovenske goste s takimi psovskami.

Dela za pokabljenje ljubljanskega telefonskega omrežja so začasno zaradi tega snega prekinjena. Doslej je bila pokabljenja telefonska mreža do 44 km. Za telefonski kabel je bilo izdano okoli 4 milij. din. Delno škodo je včerajšnji sneg napravil tudi na žicah električne razsvetljave. Toda ne toliko, kot pri telefonu. Jutranja temperatura v Crnučah je bila davi ob 6 — 3 C, snega je tam do 8 cm. V Podlogu v Savinjski dolini je bilo snega 8 cm, zjutraj — 4 C. Sneg je snoči nagajal tudi radio-postaji, da od desetih naprej ni mogla oddajati. Sneg je potrgal glavni vod.

Druga leta sušec ni tako zviljal svoj rep. Lani je marec imel lepe dneve. Bilo je samo 8 dni deževnih s 47,5 mm padavinami. Najtoplejši dan je bil lani 29. marec, ko je bila najvišja toplota +16,4 C. Še lepši je bil marec leta 1938. Takrat smo imeli samo štiri deževne dneve s 30,4 mm padavin. Zadnji dan marca pa je dosegel najvišjo toploto +23,4 C. Meteorološki zavod je v letošnjem marcu do danes zaznamoval 8 deževnih dni, ko je bilo 83,5 mm padavin. V zadnjih 24 urah je bilo 39,3 mm padavin.

Kakor smo že omenili, so mnogo trpele od snega telefonske naprave. Vse zveze Ljubljane z ostalimi mesti so slabe ali pa prekinjene. Dopoldne so bile potrgane telefonske napeljave proti Trstu, Kranju, Kamniku, Mariboru in proti Dolenski. Zveza z Zagrebom in Belgradom je deloma funkcionirala.

Mokri sneg se je spetki tajal in tudi danes naglo kopni. Reke in potoki so začeli naglo naraščati. Sava je pri Crnučah že visoko narasla. Tudi Ljubljana na Barju je visoka.

Velik apetit

Hrvaško časopisje je v zvezi z železniško nesrečo pri Ozlju mnogo pisalo. Poročila so bila vedno objektivna in do sedaj z njihove strani ni bilo čuti, da nosi morebitno odgovornost za nesrečo ljubljanska železniška direkcija, ker da ni dala zavarovati tistih delov železniške proge, kjer je stalno pretela nevarnost plazov. Znano je namreč, da je dobila ljubljanska direkcija l. 1924. del proge od Karlova pa do slovensko hrvaške meje pod svojo upravo. Nepričakovano, kakor na ukaz, pa se je pojavila tako v »Hrvaškem dnevniku« kakor tudi v »Jutarnjem listu« istega dne zahteva, da je treba narediti red na ta način, da bo del proge Karlovac—Novo mesto prišel spet pod oblast zagrebškega železniškega ravnateljstva. Zahteva ima geslo: vse železnice na hrvaškem ozemlju pod hrvaško železniško ravnateljstvo! Zahteva je popolnoma razumljiva in na mestu. Ni naš namen, da bi Hrvatoma to pravico oporekali. Pač pa bi radi pribili nekaj, mimo česar ne moremo iti, namreč prevelikega apetita, ki ga zagrebško časopisje pri tej priliki kaže. »Hrvaški dnevnik« je nekoliko bolj skromen in pravi, da je treba pod zagrebško železniško ravnateljstvo vrniti del proge in sicer odsek Karlovac—Crmel. »Jutarnji list« pa gre naprej in zahteva celo progo od Karlova do Novega mesta! Spričo tako nerazumljive zahteve bi človek rajši mislil, da se je piscu članka v »Jutarnjem listu« zaletelo zaradi neznanja zemljevidja, ker sicer ne bi mogel kompetenc zagrebškega ravnateljstva potegniti kar do Novega mesta. Menda vendar ne pripisuje vsem krajem od Kolpe do Novega mesta hrvaški značaj?

Nova napoved o parlamentarnih volitvah

Varaždinsko »Hrvatsko jedinstvo« piše o skupščinskih volitvah in pravi: »Prvi člen nove uredbe o volitvah narodnih poslancev na skupščino pravi, da se skupščina sestane 20. oktobra in da se volitve vrše s svobodnim, splošnim, enakim in tajnim glasovanjem. V sami uredbi ni nikjer rečeno, kdaj bodo volitve, vendar pa se z vsjo gotovostjo lahko reče, da bi jih bilo treba izvesti pred 20. oktobrom, ko se mora skupščina po določilih uredbe sestati na redno zasedanje. Zaradi tega se sme računati, da bodo skupščinske volitve v roku nekaj mesecev.« »Hrvatski dnevnik« pa pristavlja k tej vesti, da so tako pisali tudi nekateri drugi listi. S pravne strani argumentacija ni napačna, toda, kadar je politično potrebno, znajo dati tudi drugačno razlago. Za sedaj ni videti nobenih znakov, ki bi kazali na skorajšnje volitve, čeprav na hrvaški strani stalno in nenehno poudarjajo potrebo volitev.

Podobno se je izrazil »Hrvatski dnevnik« tudi ob izjavah šefa demokratske stranke Milana Grola, ki je rekel, da njegova stranka sporazuma ne misli brisati. Zapreka je v organizaciji srbske enote. To pa bi se dalo odstraniti, če bi vprašali ljudstvo za mnenje in potem bi ne bilo nič več pravičanja o obsegu srbske enote.

V nedeljo s smučmi na Jezerko. Prijave PUTNIKI

Smrt vznemirja Craigley College

Načrt je bil izdelan do najmanjših podrobnosti. Erik Bernard-Mose je bil ubit v svoji postelji v noči tistega dne, ko je prišla njegova mačeha iz Amerike. Zločinca se je zdelo, da je treba pohiteti, ker sta se zbalala, da bi se kmalu pojavil na prizorišču gospod Bernard-Mose sam. Ni eta vedela, da ga bo sodna razprava v aferi Langhorn tako dolgo zadržala v Ameriki. Ko sta videla, da je njegovo potovanje odloženo, sta zločinca nekaj časa mirovala. Mira se je ta čas trudila, da bi si pridobila naklonjenost svoje druge žrtev. Prvi umor pa je bil vendar predrzen: žrtev je bila zadavljena v postelji in skupni dijaški spalnici... Nekdo je slišal, kakor sem malo prej omenil, šumenje Mirinega krila. Ni bilo potrebno, da bi se zaradi Irvina izpostavljala istim nevarnostim. Tokrat je bila Mira previdnejša. Začela se je učiti prirodoslovja. Čim se je začutila dovolj podkovano, se je pripravila za drugi. Ničče ga ni videl, kdaj je odšel iz šole, ker mu je njegova mačeha začela, naj bo oprezen. Rekla mu je, da gospod Dodd le nerad trpi, da hodi zjutraj na sprehod, in da bi ga takoj poslal nazaj v spalnico, čim bi ga opazil.

Tod je MacPhey za trenutek zastal, kakor bi pred očmi gledal zločinca, kako kujeta svoj peklenški načrt. »Na dlani vam leži pojasnilo, zakaj se je Harvey tisto jutro sprehajal po vrtu in

razmišljal o »svojem romanu«, — kakor to sam pravi! — je nesumljeno nadaljeval detektiv e svojo razlago. »Mira ga je bila postavila, da bi deček, čim bi videl svojega profesorja, po stranski poti odšel z vrta, tako da ga stari Catering ne bi mogel opaziti iz kolibe. Ni mi znano, kdo od obeh si je bil izmislil ta trik, je pa to zares eden najbolj prepređenih trikov, na katere sem naletel v svoji detektivski karieri... Gospoda, to je bil prvi del načrta Harvey-Lenoire. Ta del se je zločinca posrečilo izpeljati. Toda njun zločin še ni popoln...«

»Kaj? Kako? Kaj se bo v Craigleyju še kaj podobnega zgodilo?« je vzkliknil preplašeno gospod Dodd.

»Ne v Craigleyju, gospod, temveč v Ameriki,« mu je odgovoril s pomirjevalnim glasom MacPhey. »Namen Mira in Harveya je bil, da bi po izvršenih zločinih v Craigleyju odšla v Ameriko ter odstranila še sodnika Bernard-Moseja. Spet bi se vsa pripisalo Hellerjevima. Saj res ni nič lažjega, kakor pripisati vse tem sovražnikom gospoda Bernard-Mosa! Strel bi ga zadel, ko bi, na primer, sedel za volanom svojega avtomobila. Nato bi Mira nekaj časa igrala užaloščeno vdovo, nekega lepega dne pa bi se v tamkajšnjem časopisu pojavilo kratko obvestilo, da se je gošpa Mira Bernard-Mose, rojena Lenoire, bivša gledališka statistka poročila z Paulu.«

Davidom Harveyjem, igralcem-amaterjem, sinom slavnega avtomobilskega magnata Harveya. Vse bi se končalo tako lepo, da si lepše misliti ne morete! Naša golobčka bi se srečno poročila in bi uživala ne samo dedščino sodnika Bernarda-Moseja, temveč tudi bogastvo, ki ga je svojima sinovoma zapustila njuna mati, prva gošpa Bernard-Mose.«

Memtem ko je MacPhey govoril, se je Sofija nestropno premakala na svojem stolu. Ko je končal, je hitro vstala.

»Ni mogoče, da bi bilo vse to res... Gospodu Harveyju ni bilo toliko do denarja. Njemu ni potreben tuj denar, ker ni res, da bi se ga bil oče odrekel. Njegov oče je bogat, in ni res, da mi bil odrekel denar. Slišala sem, ko sta se pogovarjala po telefonu...«

MacPhey jo je pogledal in se nasmešnil.

»Verjetno ste slišali, kako se je razgovarjal z nekom, ki ga je ogovarjal s »pop?«

»Da...«

»Odtod tudi Vaša zmota. To, gospodična Dodd, ne dokazuje ničesar! V Ameriki imenujajo sinovi občajno svoje očete z »ded«, toda zelo redko s »pop«. Ta beseda »pop« v Ameriki ne pomeni »oče«, temveč se daje starejšim osebnostim, ki Vam niso oče, ali pa celo z Vami niso niti v rodbinski zvezi. V tem dejanskem primeru pa mislim, da se je Harvey pogovarjal po telefonu z nekim Popom Baksterjem, nekim zločincem, ki je znan v Saint Paulu.«

Sofija je bila zaradi tega pojasnila vsa zmedena. Obstala je in ni vedela, kaj bi odgovorila. Videlo se je, da bi silno rada nekaj povedala. Končno je začela potihem izgovarjati besedo za besedo, s tistim naporom, s kakršnim govori vsak Anglež, kadar govori drugim o svojih osebnih stvarih:

»Morda imate prav, kar zadeva ta telefonski pogovor. Mislim pa, da se motite, če trdite, da je gospod Harvey zaljubljen v gošpa Bernard-Mose. Sam mi je povedal...«

Harvey in MacPhey sta skočila isti trenutek, toda detektiv je prvi izgovoril, kar je hotel:

»Nehajte gospodična Dodd! Prosim Vas, ne govorite dalje!«

Sofija se je preplašena vrgla v svoj naslonjač, MacPhey pa se je obrnil k ravnateljki, ki je zaskrbljeno gledal svojo hčerko.

»Obžalujem, gospod Dodd,« je rekel prijazno, »da me je gospodična Sofija prisilila, govoriti o stvari, ki bi jo bil rad zamažal. Harvey ni kriv samo soudeležbe pri zločinih, ki so se dogodili v Craigleyju. Storil je še en greh, tak greh, ki ga zakon ne kaznuje, ki pa vendar predstavlja zelo nizkoto dejanje: s prevaro si je pridobil zaupanje neizkušene mlade deklice ter se z njeno pomočjo dokopal do vseh vestí o tem, kaj dela policija.«

Vsi so pogledali Sofijo, ki ji je kri kar planila v obraz.

»Po njej je dosegel,« je nadaljeval nezisproseno MacPhey, »da je danes popoldne

lahko prišel iz zapora. Izkoristil jo je, da bi vrgel sum na nedolžne ljudi. Izrabil je je...«

Detektiv ni končal stavka, ker je neudno zaropotal stol. David Harvey je skočil z nepati eobe z očitim namenom da bi se stebel z MacPheyem. To bi bi tudi storil, če ga ne bi ustavila široka rav nateleva miza.

»Pesi!«

»Sownders, primate gal!«

Te besede policijskega šefa so jeknil kot strel iz strojnice.

»Ni potrebno, sir Willsrud,« je reka Harvey, ki se je bil že obvladal.

Bil je spet popolnoma miren. Vrnil se je na svoje mesto.

»Oprostite mi... To se ne bo več ponovilo!«

Njegovi prsti niso prav nič drhteli, ko je potegnil iz zepa dozo ter ponudil cigareto najprej Sofiji, nato pa gospej Bernard-Mose.

Trindvajseto poglavje.

Razplet.

V tišini, ki je zavalada po tem spopadu, se je vsem zadelo, kakor bi bil nenadoma obsvelil Davida Harveyja žaromet ter ga označil kot glavnega igralca v craigleyjski drami. Vse oči so bile vanj uprte. Le on sam, kakor se ni bil opazil, da je postal predmet splošne pozornosti. Mirno je kadil cigareto.

Od tu in tam

Tujo ženo je odpeljal iz Belgrada slikar Albert Wertag in z njo pobegnil v Carigrad. Slikar je sploh živl tako, kot bi bil človek, ki ima mnogo pod palcem. V hiši, kjer je stanoval, je spoznal ženo ruskega soferja Manjina, in jo kmalu zmamil. Domentil se je z njo in pobegnil na tihem iz Belgrada. Seveda si je dal prej na policiji izstaviti potni list, kjer pa je tovariško navedel kot svojo ženo. Ko pa sta begunca pribežala v Carigrad, je Wertag pokazal svoje zobe. Manjinovo je zaklenil v hotelsko sobo in jo pretepel, ker je preveč kričala. Prevarani ženski se je končno posrečilo pobegniti in se s pomočjo jugoslovskega konzulata pripeljati v Belgrad. Za njo je prihliel tudi slikar, toda policija ga je takoj prijela. Mož se bo moral pred sodiščem zagovarjati zaradi zakonolomstva in zaradi varanja oblasti. Nato ga bo policija izgnala.

V pisarne belgrajskega kasacijskega sodišča je ponoči vlomil neki zločinec in mislil opleniti vse blaginje. Mož se je bil ponoči splazil na balkon, od tam pa s posebno lestvo splezal v drugo nadstropje, od koder je prišel v sobo. Začel je pri prvi blaginji, pa je ni mogel navrtati. Nato je premetel vse pisarniške mize in predale in pokradel sodnikom več škatlic cigaret. Nazadnje je prišel do majhne blaginje in našel v njej le borih 12 dinarjev. Tudi v predsedniški pisarni je bil in vse akte premetel. Ko so zjutraj vlom odkrili, so sprva mislili, da je vlomil kak zločinec, ki je hotel odnesti važne sodne akte, ki so se tikali morebiti njega ali kakega njegovega prijatelja. Čim pa so organi oblasti videli, da se je posebej lotil vsake blaginje, pa je bilo gotovo, da se je vlomilec nadejal lepega plena, odšel pa je le z nekaj škatlicami cigaret in z 12 din.

Trije mladi dečki so zasnovali prav pravi vlom v blaginjo pošte v Derventi v Bosni. Vsi trije so bili v okolici mesta izvršili več tatvin, končno pa so pripravili vse potrebno za vlom v pošto. Posamično so hodili v urad in si vse ogledali, zlasti pa razdelitve uradnih prostorov. Nazadnje so odšli ponoči do pošte. Eden je splezal skozi okno v hišo, druga dva pa sta strazila zunaj. Deček je prišel do blaginje, toda razbiti je ni mogel. K sreči je prišel mimo nočni čuvaj. Čim sta ga nepridiprava zagledala, sta pobegnila. Posvarjen od tovaršev z žvižgom pa je zlezel tretji skozi okno, toda že ga je zgrabila stražnikova roka. Tako so že naslednji dan prijeli vse tri pokvarjenca. Ugotovili so, da so paglavci ob raznih filmskih prizorih zasnovali to pustolovščino.

Dolgoročno posojilo, ki se bo odplačevalo 32 let, je najela vardarska banovina. Posojilo znaša 100 milijonov dinarjev. S tem denarjem bodo skušali izvesti mnogo javnih del, zlasti pa graditi ceste, osuševati šovinlva močvirja in pa zgraditi večje število bolnišnic in higienskih zavodov. Le tako se bo dvignila kultura v Juž. Srbiji, zlasti pa se bo dvignilo zdravje. Z regulacijo mnogih rek in z osušitvijo mnogih močvirij bi odpravili najbolj razširjeno bolezen — malarijo. Ban dr. Andrejevič je izjavil, da je bila vardarska banovina doslej vedno zapostavljena, kar se vidi iz tega, da je dobivala od dohodka skupnih davkov nekaj manj kakor dravska banovina. Dr. Andrejevič pravi, da je dravska banovina, kar se tiče kulturnega in materialnega blagostanja, mnogo pred vardarsko banovino. Rekel je tudi to, da so v Belgradu vardarski banovini odmerjali vedno le tisto, kar je po razdelitvi podpor in dotacij drugim še ostalo.

Pred nekaj dnevi je kraljevsko namestništvo imenovalo tri nove senatorje kot predstavnike narodnih manjšin v naši državi. Tako je bil za Nemce imenovan 77 let stari prvak dr. Grassl, ki je bil že dvakrat senator, dalje pa tudi protestantski škof dr. Filip Popp, ki je star 47 let. Za madžarsko manjšino pa je bil imenovan odvetnik in nekdanji senator dr. Imre Varady. Vsi ti trije predstavniki dveh najbolj močnih manjšin so bili rojeni v krajih, ki leže na našem ozemlju in so delovali ves čas med svojimi sonarodnjaki. Dr. Grassl je član JRZ, dr. Varady pa se je pred nedavnim pogajal s predsednikom vlade Cvetkovičem za priključitev madžarske manjšine JRZ.

S svojim novim proračunom bo banska oblast v Zagrebu krila komaj vse redne in tekoče izdatke. Zagrebško časopisje že poudarja, da iz proračunskih stroškov ne bo mogoče izvesti vsega, kar je nujno in kar ljudje od oblasti pričakujejo. Pač pa bo zato treba za velika javna dela najeti dolgoročno posojila, kajti sedanji rod ne sme nositi vseh bremen, ker bo najlepše plodove teh prizadevanj užival prihodnji rod. Zato bo banska oblast kmalu začela najemati večja posojila in izvajati načrt za gospodarsko obnovo hrvaške banovine. »Hrvaški dnevnik« pravi dvomljivo, ki menijo, da Hrvaška sama ne bo prenesla velikih finančnih bremen, da je vse to res, vendar pa je treba vedeti, da je bila Hrvaška za časa diktatorskih režimov zanemarjena in da jo je treba dvigniti. Če se bo dežela gospodarsko dvignila, bodo tudi dohodki večji. In kdor pozna žilavost in delavnost hrvaškega naroda, pravi dalje isti list, ta lahko ve, da se je na tak narod mogoče v celoti zanesti.

Okrog 45 milijonov dinarjev škode je menda naredila voda v okrajih okoli Srbskega Ištebeja v Vojvodini. Voda je namreč preplavila vsa polja in uničila ozimino. Tako ti zitorodni in bogati kraji ne bodo poletni nič želi. Skodo visoko ocenjujejo, vendar se zdi, da je številka kljub tem optimističnim cenitvam previsoka. Poplavljenih je okrog 12.000 juter zemlje. Pred dvema dneva je bil tam tudi gradbeni minister dr. Miha Krek, ki si je v prvi vrsti ogledal vse obrambne nasipe in dela za ojačitev teh nasipov.

V pravo bitko se je zapletel nasilni ugrabitelj Pantič, ki je odpeljal dekle, katere si zlepa ni mogel pridobiti. Lepa 15-letna Jovanka je imela obilo častilcev, le osvojiti je ni mogel nihče. Ko je Pantič uvidel, da vse dvorjenje ne pomaga, je prišel dekle dne pred hišo z vozom, ugrabil dekle in se z njo odpeljal. Mati je brž sklicala vaške fante in jih poslala za Pantičem. Deset fantov je dohitelo Pantiča sredi polja, toda mladenič so jo skupili, ker je Pantiču prišlo na pomoč več pastirjev s svojimi psi, da so se morali napadalcu umakniti. Šele orožniki so mogli dekle iztrgati iz ugrabiteljevih rok. Ta dogodek se je odigral blizu Požarevca.

Volitve v kmetijsko zbornico vrbske banovine je razpisal kmetijski minister. Volitve bodo to nedeljo. Glavna borba se bje med JRZ in zemljoradniško stranko. Obe stranki živahno agitirata in izbirata kandidate. Poznavalci razmer pravijo, da bo borba trda in da ni mogoče nikomur prerokovati zmage.

Iz sodne in policijske kronike

Velike zemljiške špekulacije — Proces o Slovenski banki — Razne tatvine

Ljubljana, 29. marca.

Še vedno so živahne špekulacije z nepremičninami. Petični ljudje skušajo investirati svoje denarje v hiše, vile, posestva in stavbene parcele. Zemljiško-prometna pisarna ima tudi ta mesec obilo posla, da odobri njej predložene kupne pogodbe. V prvem četrtletju je bilo že doslej pri zemljiški knjigi okrajnega sodišča zaznamovanih do 430 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost okoli 28.430.000 din. Do 28. t. m. je zemljiška knjiga samo v marcu zapisala 126 prenosov lastniške pravice za vrednost 5.963.165 din. Februar pa je bil še boljši, ko je imel 153 kupnih pogodb za 13.716.800 din.

Kdor objektivno in ob strani opazuje vrvenje in pehanje na nepremičninskem trgu, lahko ugotovi marsikatero zanimivost, dogodivščine in velike borbe med interesi za zemljišča in hiše. Kako znajo nekateri spletakarji? Drugi so zvit posredovalci in znajo kot raztrgani dohtarji hvalliti napredaj ponujane parcele in zemljišča. Ze dostikrat smo omenjali, da se posebno podeželski kapitalisti vrtol zanimajo za hiše in zemljiške parcele v Ljubljani in okolici. Kdor ima milijone, bi lahko kupil skoraj pol Ljubljane, samo da ima gotovino pri rokah. Pojavljajo se tudi prebrisani špekulanti, ki nakupujejo parcele in jih potem s primernim, lahko zasluženim dobičkom brez vsakega rizika prodajajo naprej. Take tipe bi bilo treba pritisniti z davčnim vijakom!

Med kupci so pa tudi ljudje, ki so si privarčevali lepe vsote s svojim poštenim in solidnim delom, skušajo pa zaradi negotovih mednarodnih gospodarskih pojavov investirati svoje prihranke in kapitalije v zemljo, ki bo, tako vsi kalkulirajo, pač ostala po vseh hudih viharjih in bojih kolikor toliko nedotaknjena in bo ohranila svojo vrednost.

Med kupci so tudi ljudje, ki prikrijevajo svoje kupčije. Boje se, da ne bi za nakup vile ali zemljiške parcele izvedeli kaksi daljnji sodniki. Teh se boje, da jih ne bi potem atakirali. Drugi se boje pred zavidežni in nasprotiki. Mnogi se prizadevajo, da bi bilo javnosti zabranjeno se interesirati za zemljiško knjigo. Trden in jasen pa je zemljiškopravni zakon, ki določa, da je zemljiška knjiga javna, dostopna pač vsakemu državljanu in tudi javnosti. Zanimiv je dalje pojav, da so se razmere na denarnem trgu precej ustalile

in da zavodi dajejo večja posojila vsem, kredita zmožnim osebam. Letos je bilo intabulirano že nad 10 milj. din raznih posojil, meničnih kreditov na mnoge nepremičnine v mestu in okolici.

Za posredovanje pri nakupu in prodaji nepremičnin je potrebna posebna obrtna koncesija. V Ljubljani je že več realitetnih pisarn, ki imajo za take posredovalne poste od obrtne oblasti izdano dovoljenje. Poleg njih pa se v Ljubljani pojavljajo v velikem številu tudi nekoncezionirani posredovalci. Od teh so bili že mnogi od obrtne oblasti I. stopnje kaznovani zaradi »šušmarstva« na večje denarne globe.

Proces o Slovenski banki odnosno proti nje predsedniku, ravnatelju in poslovodji, še ne bo pred okrožnim sodiščem kmalu končan. Kdaj bo razpisana glavna razprava, ni znano. Toliko je gotovo, da je glavna in zelo obsežna obtožnica postala že pravomočna. Državno tožilstvo pa je nato dvignilo še novo, dodatno obtožnico, ki ni pravomočna, ker je obtožene vložil proti njej ugovor. Ta še ni rešen.

»Avstrijski Jožac« je star danes 38 let in 18 dni. Okoli Kamniške Bistrice je namreč pod tem vulgarnim imenom znan Jože Preklet, ki je drzen uzmovnik in klatež. Orožniška postaja v Smartnem pri Tuhinju je javila, da je »Avstrijski Jožac« na veliki četrtki odnesel posestniku Jerneju Podbevšku v Ravnah, občina Smartno pri Tuhinju, lepe škornje in tri ženske naglavne rute, vse v skupni vrednosti 230 din. Zakaj so Prekletu nadeli naziv »Avstrijski Jožac«, ni znano. Ob izbruhu svetovne vojne je bil star 12 let. Ni videl fronte. Joža rad krađe. Ukradel je celo posestniku Jakobu Poljanšku v Markovem pri Kamniku psaučava, vrednega 300 din.

Tatvine koles se nadaljujejo. Iz veže kavarn »Zvezda« je bilo vojislavu Novoviču odpeljano moško kolo »Styria«, vredno 900 din. Tatvina je bila izvršena na veliko noč zvečer. Zensko kolo »Prometheus«, vredno 500 din, je bilo ukradeno Mariji Weisovi na Trnovskem pristanu iz veže hiše št. 4. — Mraz je minul. Tatovi sukenj še ne mirujejo. Ivanu Poderžaju je bila v gostilni pri »Ambrožcu« na Ambroževem trgu ukradena skoraj nova, 1000 din vredna sukna.

Danes samo dve predstavi in sicer ob 16 in 21 (Predstava ob 19 odpade zaradi koncerta) Himna vzvišene materinske ljubezni. Apoteoza zlatega materinega srca! Film, ki je namenjen vsem materam, zato naj si ga tudi vse ogledajo!

Telefon 22-21 KINO UNION

»Materina ljubezen«

Zborovanje lesnih trgovcev

Celje, 29. marca.

Po včerajšnjem velikem zborovanju Združenja trgovcev okrajev Celje, Šmarje pri Jelšah in Gornji grad, so zborovali v Narodnem domu člani lesne sekcije — lesni trgovci iz omenjenih treh okrajev. Zborovanje je vodil predsednik g. Veršec iz Podčetrčka. Poročal je o splošni lesni trgovini, zlasti mnogo je razpravljal o šušmarstvu, ki ima vedno večji razmah ravno v lesni trgovini. Po uradnih organih je ugotovljeno, da so šušmarji v okrajih Celje, Šmarje in Gornji grad prodali za okrog 8 milj. din raznega lesa. Vkljub temu, da je gozdarstvo največje državno gospodarstvo, saj pokriva gozd v naši državi 780.300 ha ali 47% zemlje, država tako malo skrbi za to panogo. Nato je govoril o nezavednosti lesnih trgovcev, ki še vedno dajejo raznim prekuptevalcem potrdila, da kupujejo zanje les, pri tem pa delajo seveda zase.

O zunanjih in notranjih lesni trgovini je podal prav zanimivo sliko g. inž. Zupančič iz Ljubljane. Pretekli mesec je bila na Bledu posebna anketa lesnih trgovcev iz Nemčije in zastopnikov naše lesne trgovine. Nemški zastopniki so hoteli znatno znižati cene našega lesa, takrat so bile res maksimalne, končno so odstopili dobavo za boljše les in se omejili le na dobavo običajnega lesa. Trgovci morajo biti zelo previdni pri trgovskih zaključkih s tujino. Nato je govoril o lesni trgovini v Italijo. Kliring je opešal, redna plačila prihajajo počasi, na drugi strani pa Italija zvišuje cene svojih izvoznih predmetov. Vsak transport v Anglijo je nemogoč, v Francijo malenkosten, ugoden je bil uvoz v Madžarsko in Grčijo. Zanimivo je bilo predavanje o notranji lesni trgovini. Na zborovanju je bilo posebno poudarjeno, da naj bi občine dajale žigosanje lesa le legitimnim trgovcem z izkaznico.

Gradnja vodovoda in regulacija Topličnice v Dobrni

Celje, 28. marca.

Prva etapa gradnje vodovoda od zajetja v Klancu pri Dobrni je že končana. Za gradnjo je bilo odobrenih 100.000 din. Prispevali so občina, okrajni cestni odbor in banovina, država pa je po posredovanju g. senatorja Alojzija Mihelčiča dala na razpolago 50.000 din. Druga etapa gradnje se bo nadaljevala v jeseni, ker bi sedaj napravili preveč škode na posejanih njivah in travnikih. Z regulacijo potoka Topličnice v Dobrni, za katero je odobrenih že 180.000 din, se bo v nekaj dneh pričelo. Pri delu bo zaposlenih precej domačih delavcev. Sedaj so že nalomili precej kamna v kamnolomih in se bodo dela pričela predvidoma že v ponedeljek.

Velika jubilejna umetnostna razstava v Ljubljani

V nedeljo 30. marca bo ob 11 otvorjena velika pomladanska umetnostna razstava, katero priredi Društvo slovenskih likovnih umetnikov v proslavo 40-letnice prve slovenske umetnostne razstave, ki je bila v ljubljanskem Mestnem domu. Pokroviteljstvo nad razstavo je prevzel g. ban dr. Marko Natlačen. Razstavljena bodo dela 66 slovenskih umetnikov in umetnic, med njimi petnajstoric, ki se je udeležila že razstave v Mestnem domu leta 1900. Sedem teh zaslužnih pionirjev na polju naše likovne umetnosti se veseli še življenja, in bodo na razstavi zastopani s svojimi deli.

Slavnostna otvoritev razstave bo v Jakopičevem paviljonu točno ob 11.

K obilnemu obisku te velike revije slovenske likovne umetnosti vabi odbor DSLU.

Športne vesti

Pod velikim naslovom »Mirko Bračič, član belgrajske Jugoslavije je premagal na Kopaoniku znanega slovenskega reprezentanta Knapa v teku na 18 km« poroča belgrajska Politika o smučarskih tekmah na Kopaoniku. Te tekme so bile v nedeljo in ponedeljek in so se jih udeležili smučarji iz Bosne, Srbije in Južne Srbije. Obenem so tekme veljale tudi za triboj med Sarajevom, Beogradom in Skopljem v alpski kombinaciji in tekih.

Rezultati seniorskih tekem v smuku so bili: 1. Mirko Bračič (Jugoslavija) 4:57:7, 2. Zvan Davorin (Srbsko planinsko društvo) 5:05:6, 3. Stanko Zadnikar (Slavija, Sarajevo), 4. Petrin Franc (Društvo planincev Južne Srbije) 5:52:4, 5. Adolf Slokar (Romanija, Sarajevo), 6. Grujo Samardžič (Slavija, Sarajevo). Kakor je razvidno iz iz imen tekmovalcev so prvih pet placiranih mest zavzeli slovenski tekmovalci.

V slalomu je bil vrstni red naslednji: 1. Zvan Davorin 1:15:6; 2. Mirko Bračič 1:23:3; 3. Petrin Franc isti čas; 4. Stanko Zadnikar 1:25:6; 5. Vili Legat (Slavija, Sarajevo) 1:26:4; 6. Milan IIIč (Slavija, Sarajevo) 1:27:7.

V teku na 18 km so bili naslednji rezultati: 1. Mirko Bračič (Jugoslavija) 1:12:35, 2. Knap Leon (Slavija, Sarajevo) 1:12:49, 3. Marušič Franjo (Slavija, Sarajevo) 1:13:54, 4. Petrin Franc (Društvo planincev Južne Srbije) 1:16:57, 5. Zadnikar Stanko (Slavija, Sarajevo).

Kot je razvidno iz imen tekmovalcev so pri letošnjih tekmah na Kopaoniku slovenski smučarji zavzeli vsa vidnejša mesta. Poleg teh seniorskih tekem so bile tudi tekme žensk v slalomu in smuku ter juniorjev v isti disciplini in v teku na 10 km.

V oceni mest je bilo prvo Sarajevo z 1634,68 točkami, drugo Skopje z 1.339,45 točkami in Beograd z 1328,03 točkami. V celoti je na Kopaoniku nastopilo preko 80 tekmovalcev.

Triglavski smuk

je ena naših najlepših prireditev, ki tako rekoč zaključuje niz smučskih prireditev. Letošnja prireditev bo z Rži v dolino Krme v nedeljo, 31. t. m. Po pripravah sodeč bodo na tej prireditvi sodelovali prav vsi naši najboljši, ki so v polnem treningu, saj so v nedeljo na Dobraču uspešno kljubovali domačinom Nemcem in pobrali poleg zmage tudi vidna mesta. Uspeh bodo hoteli ponoviti tudi v nedeljo doma. Konkurenca bo že med številnimi najboljšimi domačini zelo zanimiva, svoje bodo pa gotovo doprinesli odlični Nemci.

Poleg moških bodo tekmovali na nekoliko krajši progi tudi dekleta, ki so tudi dobro pripravljena. Večina domačih tekmovalcev in tekmovalke je že odšlo na Staničovo koč, kjer bo start. Dolžina proge je nad 4 km z višinsko razliko 1000 m, cilj za moške bo pri Debeli buki v Spodnji Krmi, za dame pa pri koči v Zg. Krmi. Pričetek tekmoovanja je ob pol 11.

5000 Din našel in jih zatajil

Celje, 28. marca.

Na Jožefovo je izgubil celjski krojaški mojster Marjan M. na poti v mesto denarnico s 5000 din gotovine in z nekaj dokumenti. Za njim je šel njegov pomočnik B. Jakob, ki je denarnico najbrž pobral. Sum je padel na krojaškega pomočnika, ko se odpeljal na Sušak. Pri svojih znancih je Jakob dejal, da gre k sorodnikom po 500 din dote, katero mu morajo takoj izplačati. Na Sušaku je zapravil že 1200 din, nato pa se pripeljal nazaj v Celje, kjer so ga pričakali in aretirali. Pri njem so našli denar. Izročili so ga sodišču.

Orkneysko otočje bo tema predavanja, ki ga bo priredilo Prirodoslovno društvo v Ljubljani v torek, dne 2. aprila, ob 18. uri v mineraloški predavalnici univerze. Predavala bo v slovenskem jeziku ga. Fanny Copeland.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Temperatura v C°		Relativna vlažnost v %	Oblačnost od 100%	Veter (smer, jakost)	Pade- vine	
		na vseh	na množice				m/m	vrsta
Ljubljana	753,3	8°	1,4	85	10	S ₁	3,3	dež in sneg
Maribor	—	—	—	—	—	—	—	—
Zagreb	751,8	15,0	8,0	90	6	0	5,0	dež
Belgrad	753,7	22,0	8,0	70	10	E ₁	0,3	dež
Sarajevo	753,0	14,0	6,0	70	5	0	—	—
Zirje	754,5	13,0	8,0	90	10	SE ₂	—	—
Split	753,3	18,0	12,0	70	7	NE ₂	—	—
Kumbar	753,0	21,0	15,0	70	1	SE ₂	—	—
Rab	754,2	14,0	10,0	90	10	NE ₂	—	—
Dobrovnik	753,7	18,0	14,0	90	10	SE ₂	—	—

Vremenska napoved: Deloma oblačno, epremenljivo in zmerno hladno vreme. Snega je padlo 5 cm.

Koledar

Danes, petek, 29. marca: Evstahij.
Sobota, 30. marca: Janez Kl.

Obvestila

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce, da so v prejšnjem mesecu dostavljali plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga! Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani! To opozorilo je smatrat kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuste odlošanja.

Franciskanska prosveta MO v Ljubljani ponovi na splošno željo občinstva na belo nedeljo, dne 31. marca 1940 ob 5 popoldne v Franciskanski dvorani Weiser-Savinjsko dramo »Luč z gor«, ki jo je izvršno režiral g. viš. inspektor Stancer. Ker je za to igro veliko zanimanje, priporočamo, da si nabavite vstopnice v prodajni v trgovini A. Štiligoj v Franciskanski ul. št 1.

Glasbena Matica ljubljanska bo ponovila nočjo ob pol 7 zvečer Škerjančevu kantato za soli, zbor in orkester na besedilo Prešernovega Sonetnega venca. Uvodno besedo bo govoril književnik Josip Vidmar. Pod vodstvom ravnatelja Mirka Poliča bodo izvajali delo: Franc (tenor), Betetto (bas), solistični trio (Sladoljev-Jolič, Petrovič Roman, Petrovič Tone, (moški zbor Glasbene Maticice in orkester ljubljanske Filharmonije. To velepomembno domače delo zasluži vse zanimanje s strani našega občinstva. Opozarjamo, da bo nočnjina izvedba edina ponovitev v letošnji koncertni sezoni. Koncert bo v veliki Unionski dvorani, vstopnice do pol 6. ure v knjigarni Glasbene Maticice, od 6. ure dalje pa v veži pred Unionsko dvorano. Začetek točno ob pol 7. uri.

Predavanje o Triglavskem smuku.

Danes zvečer ob 19.50 v ljubljanskem radiu predavanje o Triglavskem smuku, ki bo zanimivo zlasti radi mednarodnega smuka, ki bo v nedeljo 6. Triglava v Krmo.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal v soboto od 8. ure zvečer do ponedeljka do 3. ure zjutraj mestni zdravnik dr. Debelak Gvido, Tyrševa cesta št. 62, I. nadstropje, telefon št. 27-29.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Ljubliansko gledališče

DRAMA — Začetek ob 20.

Petek, 29. marca: »Kupčija s smrtjo«. Red B.
Sobota, 30. marca: »Praznik cvetočih češenj« Red A.

Nedelja, 31. marca: »Severna lisica«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

OPERA — Začetek ob 20.

Petek, 29. marca: zaprto.
Sobota, 30. marca: »Tosca«. Izven. Znižane cene. Gostujeta Vera Majdičeva in Boris Popov.

Nedelja, 31. marca ob 15: »Lumpacij Vagabund«. Izven. Znižane cene. — Ob 20: »Adriana Lecouvreur«. Gostovanje Zlate Gjunjenac. Izven.

Drama:

Znani novelist in feljtonist Arkadij Averčenko je avtor komedije »Kupčija s smrtjo«, ki obravnava na zabaven način zgodbo o posmrtnem zavarovanju. Deloma resna, a tekom dejanja vedno vselejja zgodba, daje igralcem priliko, da se odlikujejo v zanimivo označenih vlogah. Glavno vlogo bo igral Lipah. Režija je prof. Sestova. Predstava drevi je za red B. (Brez poletnega abonmana.)

Član Drame Josip Daneš-Gradiš bo praznoval v naslovni vlogi Gogoljeve komedije »Revizor« 40-letnico svojega umetniškega delovanja. Proelava našega popularnega igralca bo 5. aprila izven abonmana.

Opera:

V soboto zvečer bosta ponovno gostovala v Puccinijevi »Tosci« priljubljena pevca, gđna. Vera Majdičeva v naslovni vlogi in Boris Popov kot Scarpia. Oba pevca sta zaznamovala pri svojih prejšnjih dveh nastopih izreden uspeh. Dirigent: dr. Svara.

V nedeljo popoldne se bo ponovila vesela Nestrov-Strifolova glasbena burka »Lumpacius Vagabundus«. Delo je izredno humorno. Režija je Zupanova, dirigira R. Simoniti. — Zvečer bo gospa Zlata Gjunjenac prvič nastopila v naslovni partiji velike italijanske romantične opere »Adriana Lecouvreur«, ki jo po dramatični razgibanosti dejanja in po glasbeni invencioznosti urvršajo med najuspešnejša italijanska dela.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Petek, 29. marca: Zaprto.
Sobota, 30. marca ob 20: »Cigan baron«. Gostovanje g. B. Sanoina.

Tatvina v trgovini Golob pojasnjena

Celje, 28. marca.

Pred dnevi smo poročali o ponočnem vladu skozi okno v prostore trgovine g. Goloba na Krekovi cesti. Vlomilec je odnesel pisalni stroj v vrednosti 400 din, nato pa neznan kam izginil. Celjski policijski se je posrečilo, da je stroj izsledil pri nekem uglednem ljubljanskem gospodu in ga vrnila trgovcu. Ljubljancem je ta stroj kupil od 23-letnega brezposelnega uradnika Maksa L. iz Sp. Hudinje pri Celju za 1400 din. Vlomilca so aretirali.

Kaj vse nam bo razodela »Pot brez miru«

»Zvonovi iz pekla«, »Kako je bilo svetovne vojne konec«, »Državniki in kralji«, »Srečanje z Gandhijem«, »Svetovno presenečenje«, »Viva la Muerte!«

S 1. aprilom, v številki, ki bo izšla prihodnje nedeljo zvečer, bomo začeli v našem listu pribočevati izredno zanimivo in po življenjski resničnosti nadvse učinkovito delo »Pot brez miru«. So to spomini Webba Millerja, prvega sodobnega časnikarja na svetu, zgodovina zadnjih 25 let sveta, kakor jo je videl in doživel mož, ki ga je časnikarska dolžnost in služba gnala povsod, kjer je bilo »kaj«.

V dosedanjih prikazih, zlasti pa v odlomku, ki smo ga prinesli v velikonočni številki, so naši bralci, ki tega berila željno pričakujejo, razvideli, kakšen bo naš novi listek. Zato ne bomo nadaljevali s prikazovanjem, marveč bomo navedli samo poglavja, ki jih knjiga vsebuje. V prvem poglavju svojega dela popisuje Webb Miller svojo težko, a pisano mladost in začetke časnikarske službe v Chicagu. Naslednje poglavje, »Zvonovi iz pekla«, nas poведе že v pekel zadnje svetovne vojne, ki jo je Webb Miller kot poročevalec časnikarske družbe United Press prebil na francoskih bojiščih. Tretje poglavje »Kako je bilo svetovne vojne konec« in nadaljnja: »Kako postane zgodovina časopisno poročilo«, »Prenagljeno premirje«, »Zasedba Porenja«, »Irska Irceem« in »Francoski se lahko motijo«, spadajo še v krvavo ter dogodkov polno verigo zadnjega svetovnega klanja.

V poglavju »Državniki in kralji« so popisana Millerjeva srečanja z mogočniki sveta: Mussolinijem, kot neznanim časnikarjem, s Poincaréjem, »tigrom« Clemenceaujem, ki je z železno roko povedel Francijo do zmage, s predsednikom Wilsonom, Lloydom Georgejem, pokojnim angleškim kraljem Jurijem V. in drugimi. Nato nas »Landrujev primer« nenadno vrže v strahotno storijo enega največjih in najhladnokrvnejših morilcev, kar jih je svet poznal.

»Pri Rifiških Kabilih« nam slika Miller vstaja v španskem Maroku, nato nam v poglavju »Še enkrat Verdun« obnovi spomine na uničevalno svetovno vojno, z »Bajno preprogo« pa nas čez štirinajst držav povede v Indijo po zraku, da lahko poročajo o Gandhijevih »Nenasilnih«, o angleškem »Ognju in meču« v severni Indiji, o »Ljudih v Indiji«, o potovanju »Na streho sveta«, o »Jeruzalemu, mestu na višini«, in o arabskih ter judovskih vstajah v Palestini. Popiše nam »Srečanje z Gandhijem« in »Amaro, mesto brez ženske« ob začetku vojne v Abesiniji.

Poglavje »Ob dvanajsti uri« prikazuje nemir Evrope pred izbruhom abesinske vojne, v »Svetovnem presenečenju« vidimo popis italijanskega vdora v Abesinijo, čemur je Webb Miller kot edini časnikar sveta prisostvoval.

Abesinsko vojno vidimo v docela novi luči tudi v poglavjih »Na pohodu«, »Cesta 1500 ovinkov«, »Pravica Italije«.

»Dva sedemindvajseturna dneva« nam slika prva polet Zeppelina v Ameriko, »Kri, solze in nasilje« ter »Viva la muerte!« pa nam govori o strahotah državljanske vojne v Španiji, nakar sledi kot zaključek nadvse zanimiv seznam življenjskihkušenj pod naslovom »Česa sem se kot časnikar naučil«.

Naslovi posameznih poglavij razodevajo, kaj bo našim bralcem ta listek nudil. Njegov poseben čar bo v tem, da o vsem govori človek, ki je vse sam videl in skusil.

Opozorite na naš novi listek svoje znance in prijatelje, da ne bodo zamudili naročiti s 1. aprilom »Slovenski dom«.

Živi so bili zaprti v železnem grobu

Pred dobrimi osmimi leti je prinesel neki londonski list naslednji oglas: »Daruj en šiling za vrlega Angleža! Uspeh tega poziva je bil presenetljiv. Že čez nekoliko tednov je isti list objavil, da je dohodena zbirka dosegla potrebno vsoto za svoj namen. V Mertonu v surrejski grofiji so z nabranimi prispevki kupili lično hišo z vsemi pripadninami ter jo podarili kot narodni dar zaslužnemu podčastniku s podmornice »Poseidon«, ki se je nekoliko mesecev prej potopila v kitajskih vodah. Po žudežnem naključju in nenavadni prisotnosti duha rešeni podčastnik se je kmalu nato vselil s svojo mlado ženo in hčerko edinko v svoj novi dom. Zgodovina te izredne senzacije pa je bila naslednja:

Parnik je butnil ob podmornico

Dne 9. junija 1931 se je ob priliki pomorskih vaj ob severovzhodni obali kitajske pokrajine Santung, kakšnih dva in dvajset milj od pristanišča, kitajski 2000 tonski parnik »Jutac« zaletel v podmornico »Poseidon«. Butnil je v njen desni bok s tako silo, da je njegov težki premec gladko predril podmornici jekleni oklep, jo malone prevrnil in spravil pod vodo. Voda je vdrla skozi veliko razpoko in čez dve minuti je podmornica izginila s površja. Ker je ob času soudara podmornica plula na površju, je bil njen krmilarski stolp na srečo odprt, in to je bila vsa sreča v nesreči, ker je tako posadki devet in dvajsetih mož, med katerimi je bilo pet častnikov, uspelo, da so splezali po njem iz ladje ter poskakali v vodo.

Prva svetlobna reklama

Če se vprašamo, od kdaj obstoja svetlobna reklama, si nehotno odgovorimo, da od takrat, ko je bila izumljena elektrika. Vendar pa to ne odgovarja resnici. Minulo je že precej nad 100 let, ko je neki genialni Parižan spoznal, da svetloba privlačuje ljudi, kakor večje. V številki dunajske »Književne in umetniške gazete«, ki je izšla dne 13. januarja leta 1825, je njen pariški dopisnik napisal sledeče:

»Pred nekaj dnevi je bila odprta v »Pallais-Royal« nova kavarna z imenom »Kavarna pri sedmih muzah«. Ali veste, česa se je domislil njen lastnik, da bi si pridobil čim več gostov? Nad vhomod kavarne je pritril gibljivo svetilko, ki naj bi zvečer močno svetila. Prve dni so ljudje kar drli pred kavarno, da bi si ogledali to novost in kmalu je vsak vedel za to. Kavarnar je dosegel svoj cilj. Kdor je videl svetilko, je hotel videti tudi kavarno, in ko je stopil v kavarno, se je hotel še prepričati, kakšna je pijača...«

»In »Kavarna pri sedmih muzah« je odlično uspevala na račun prababice sodobne svetlobne reklame.

Vse te so sprejeli rešilni člani z »Jute«. Vsi ostali pa, ki so bili ujeti v trebuhu podmornice, so brez pomoči utonili, izzemši šest mož, ki so bili v času nesreče v torpednem prostoru spredaj. Med temi je bil tudi podčastnik Patrick Willis, eden od dveh torpednih strelcev. Njegovi štirje tovariši so bili takisto Angleži, samo steward je bil Kitajec.

»Zaprte neprodušna vrata!«

V smrtnem strahu so zashli iz daljave klic: »Zaprte neprodušna vrata! To pa ni bilo lahko delo, kajti pregraje v notranjih prostorih so se ob trčenju upognile in vrata so se odprla na stežaj. S silnim naporom se jim je po srečilo, da so jih zaprli. Hip nato se je podmornica že nagnila na desno ter s premcem naprej zdrsnila na dno. Vsa sreča, da je ostala pokoncu v blatu. Ob trčenju so ugasnile vse svetilke — in tako je bilo šest mož v temi pokopanih v hladnem morskem grobu! Na srečo je imel podčastnik Willis pri sebi električno žepno svetilko. Prvi pogled je veljal vratom pregraje. Ta so bila sicer zaprta, toda navzlic temu je skozi neko špranjo počasi curjela voda v kabino. Ta nevarnost pa ni bila posebno vznemirljiva. Hujše zlo jim je grozilo od pomanjkanja zraka. Šest mož ne bi moglo dolgo vzdržati v tesnem prostoru. Willis je sicer vedel, da so v bližini vojne križarki Berwick in Cumberland in letalnosilec Hermes, toda bodo li mogli vzdržati, da jim le-te pridejo na pomoč? Preostala jim je še ena nada. »Poseidon« je imel nalik vsem podmornicam več Davisovih rešilnih naprav. To so nekakšne plinske maske, ki so opremljene s kisikom in se dajo kakor pulover potegniti preko glave. Kisik v njih zadostuje za približno pet in štirideset minut. Kakor hitro odpreš pipo za kisik, se vsa priprava napihne kakor balon. S tako pripravo se moreš dvigniti na površje, seveda, če pritisk vode od zunaj ni prevelik. »Poseidon« je ležal kakšnih 100 čevljev globoko pod vodo in pritisk vode na pokrov je bil ogromen. Willis je vedel, da mu dvanajst človeških rok ne bo kos.

A Willis je ohranil hladno kri. Znano mu je bilo, da se da pritisk paralizirati s protipritiskom. Odkril je svojo namero tovarišem in lotili so se zadnjega rešnega poskusa. Odprli so cevi in spustili vodo v kabino. Zdal je dal preko kabine v primerni višini napeti močno vrvi, da bi se rešili nanjo, ko bo voda narasla. Počasi je pritekala voda, najprej do gležnjeve, potem do kolena, pa do pasu in višje. Zrak v kabini je postal gostjši in gostjši, tako da so že komaj dihali. A ta zgoščeni zrak je bil njihov rešnik. Z nečloveško močjo je namreč pritiskal na pokrov od spodaj ter paraliziral pritisk na pokrov od zunaj. Dve uri in deset minut je že tekla voda v kabino. Kisika v plinskih maskah jim je že zdavnaj

zmanjkalo. Voda je narasla že preko vrvi in segala mornarjem do kolena. »Zdaj bomo poskusili, fantje,« je dejal Willis. Pritisnili so na pokrov. In res, ta se je dvignil. Dva mornarja sta naglo smuknila skozi odprto in temno vodovje. Z veliko težavo so nato zaprli pokrov, skozi katerega je lila težka voda.

Odpreti — ali pa utoniti!

Nastala je grobna tema in voda se je dvigala in dvigala. Samo glave so še mogle mornarjem na vrvi iz vode. Zgoščeni zrak jim je skoraj onemogočil dihanje. Willis je spet dal povelje, naj odpro pokrov. Veljalo je odpreti ali pa — utoniti! In odprlo se je. Najprej je skočil v vodo Kitajec, za njim pa ostali drug za drugim. Zadnji je bil na vrsti Willis. Brez diha, onemele, brez spomina so jih sprejele tovariške roke z reševalnih ladij ter jih odnesle v lazaret. Eden izmed prvih dveh, ki sta splavala skozi odprtinu, je od onemoglosti izdihnil. Ostalih pet je ostalo živih. Junak Patrick Willis je kmalu toliko okreval, da se je mogel vrniti nazaj v domovino. Zdrav pa ni bil več. Nečloveški napori in silni strah mu je zrahljal živce ter mu vzel spanje. Angleška javnost se mu je oddolžila s tem, da mu je podarila skromno hišico, v kateri je po grozotnem bivanju v hladnem morskem grobu našel svoj mirni zemski kotiček.

Sto let poštne znamke

Razan nešteto drugih jubilejev, je leto 1940. za beležilo tudi stoletnico, odkar so se začele uporabljati poštne znamke. Do 1840. leta so se plačevale take za poštne pošiljke na najrazličnejše načine. Anglež Hall pa je predlagal, naj bi se vpeljele posebne znamke, enake oblike in z isto sliko. Te bi potem lepili na pisma itd. Izdajanje teh znamk pa si je pridržala angleška država.

Tri leta pozneje je vpeljal poštne znamke tudi švicarski kanton Zürich, leta 1847. pa U. S. A. Francija jih je vpeljala 1848. leta in kmalu potem vse ostale države. Kneževina Srbija je dobila prve poštne znamke leta 1866.

Kdo pa je bil prvi zbiralec znamk? To vprašanje še ni popolnoma razčiščeno, vendar menijo, da je bil to neki g. Lesgraj iz Pariza. Imenovani je imel že 1849. leta precejšnjo zbirko angleških, švicarskih in ameriških poštних znamk.

Prva važnejša prodaja znamk je bila l. 1865. Najdražja zbirka je bila takrat prodana za 1000 zlatih frankov, kar je za tiste čase predstavljalo razmeroma visoko vsoto.

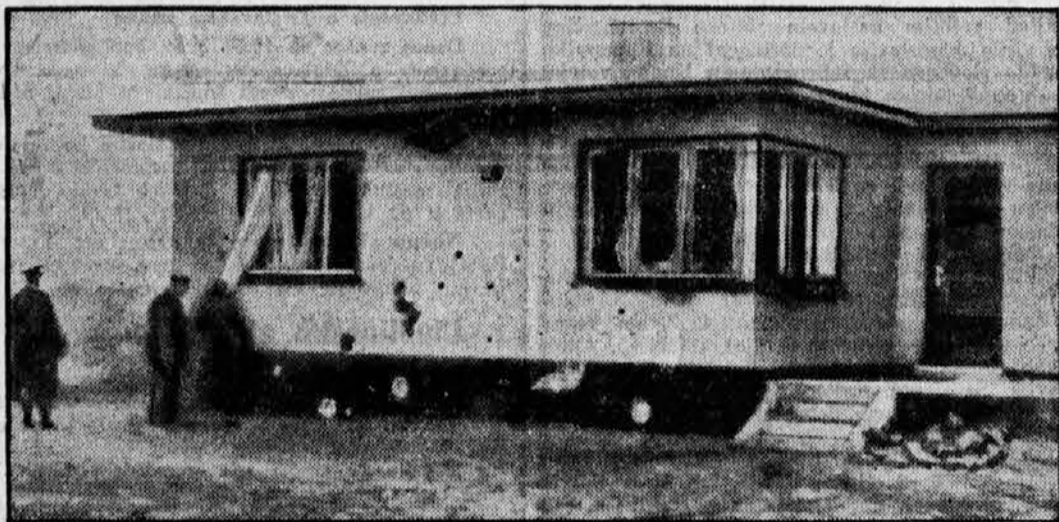
Radio

Program radio Ljubljana

Petek, 29. marca: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 11 Solska ura: Iz Ljubljane v Curih na razstavo (gdč. Vida Sekula — 12 Naše pesmice (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila — 18 Zenska ura: Vzgojna povelovalnica (ga. Vida Persuh) — 18.20 Za oddih (plošče) — 18.40 Francosčina (g. dr. Stanko Leber) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Naši Primorci (Nikola Pavelič, Belgrad) — 19.40 Objave — 19.50 O Trilavskem smuku (Tujsko-prometna zveza — 20 Vesele češke pesmice (plošče) — 20.30 Koncert operne glasbe Sodelujejo gdč. Vera Majdčeva in Radijski orkester Dirigent: D. M. Šijanec) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Citraški dueti (gg. E. Mezgolite in M. Hebein).

Drugi programi

Petek, 29. marca. Belgrad-agreb: 20.40 Ork. in sol. konc. Bratislava: 19.20 Lovaška glasba — Praga: 21. Ork. konc. — Sofija: 19.50 Opera — Bernmüster: 20.45 Smetanova glasba — Budimpešta: 19.40 Opera — Bukarešta: 19.35 Opera — Stockholm-Hörby: 20 Gunnar de Frumeriejeva opera »Singoallac.« — Trst-Milan: 17 Klavir — 21.30 Lahka glasba — Rim-Bari: 21 Sim. konc. — Florenca: 21 Vesel koncert — Sottens: 20.15 Opera

Hiša iz danske ribiške vasi, ki je (po poročilih iz Nemčije) poškodovana po angleških bombah.

R. L. Stevenson:

Na Južnem morju

(Nadaljevanje.)

Tačas pa je izginil tudi Tamaiti sam v grmovju, odkoder se je vrnil s prgiščem kokosovega dračja, s suhim listjem in jagodovo vejico. Posadili so me na kamen tako, da sem bil s hrbtom obrnjen proti drevesu, z obrazom pa proti vetru; medne in kupček proda so položili zelen kokosov oreh, in potem je stopil Tamaiti (prej je še sleklet rokavice iz jadrovine, ki so mu nagajale) k meni v magični krog, napravil v kupček proda majhno jamico, v njej naložil svoje dračje ter s prižgano žveplenko — bila je produkt firme Bryaent in May — stopil k kupčku. Ni hotelo zagoreti, in brezobzirni čarovnik je premor izpolnil z vsakovrstnim trobuzljanjem o tujih mestih — o Londonu in »akcijskih družbah« ter o tem, koliko ima katera denarja. O San Franciscu in škodljivih meglah, »cisto kakol dim«, ki bi ga bile skoraj spravile ob življenje. Brazuspešno sem ga poskušal napeljati nazaj k predmetu, s katerim se je prav ta čas ukvarjal. »Vsi ljudje delati medicino,« je dejal lahkomišelnost, kar tja v en dan. In ko sem ga vprašal, če je on sam dober zdravnik, mi je odvrnil še lahkomišelnost in še površnejše: »Jaz nič saovyu«. Končno je ogenj prijel listje, in Tamaiti je začel prilagati novega netiva. Gosti, svetli plamen mi je pihal v obraz, in plameni so mi udarili nsproti ter mi začeli smoditi obleko. Med tem opravilom je nagovarjal duha, ali pa se je vsaj delal tako, in pri tem so se njegove ustnice brez glasu premikale; ob istem času pa je z rokami krillil po zraku ter z zeleno vejo dvakrat udaril po prsih. Kakor hitro je listje pogorelo, je zakopal pepel, zagrebel zeleno vejico v obalaki prod — in vsa čarovniška ceremonija je bila končana.

Bralec »Tisoč in ene noči« bi se bil tod počutil kakor doma. Tod je bilo kadilo in kajenje in mrmrajoči čarovnik, tod samotni kraj, na katerega je bil zvaljen Aladin od svojega hinavskega strica. Toda na te reči se ljudje razumejo najbolje v romanih. Tod pa je učinek kvarila lahkomišelnost čarovnika, ki je kakor ljubezni zobozdravnik zabaval svojega pacienta z vsakovrstnim, šarastim trobuzljanjem in čakanjem, motila pa ga je tudi kaj malo primerna prisotnost mr. Obourneja, ki je bil prihitel na ta kraj s svojo fotografirsko kamero. In kar zadeva moj prehlad, sem ugotovil, da se po vsej tej ceremoniji ni neaboljal, ne poslabšal.

Nato so me predali Terutaku, vodilnemu zdravniku ali apemamskemu tajnemu svatniku. Njegov stanovanje leži na lagunski strani otoka, tik ob palači. Približno dva čevlja visoka lesena ograja obdaja tod prav kakor obdaja kraljevsko molinico — podolgovato, prodnato zemljišče, kjer na eredi raste zeleno drevo. Pod njim stojita na mizi dva, a fino blazino pogrnjena zabojčka, in pred ta dva zabojčka vsak dan polagajo kot žrtveno darilo kokosov oreh, kos taroja ali pa ribo. Ob obeh straneh zemljišča stoji vrata manjopov, in nekdo iz naše družbe, ki je radi alikanja pogosto zahajal v ta kraj, je ponovno opazil gručo bolnih otrok, ki so prihajali lesim, kajti ta kraj je bil dejansko apemamska bolnišnica. Zdravnik in jaz sva sama stopila na sveti prostor; zabojčka in blazine je vzel z mize, mene pa je posadil na njihovo mesto, in sicer epet tako, da sem bil z obrazom obrnjen proti vzhodu. Nekaj časa čarovnika za svojim hrbtom nisem mogel videti, le opazil sem, da riše s palmovo vejo po zraku najraznovrstnejše kroge. Nato pa me je narahlo udaril na krajnik slannika ter je ta udarec potem v preledkih še večkrat ponavljal, le da je veja oplazila večših mesto klubovka moja ramena in moja pleča. Prav gotovo sem bil že najmanj desetkrat doživel, da so me ljudje poskušali hipnotizirati, toda vselej brez najmanjšega rezultata. Toda tod me je že pri prvem udarcu — in to na prav nič važnejšo točko kakor na rob mojega slannika in s prav nič pomembnejšim predmetom kakor s palmovo vejo v rokah moža, ki ga nisem bil še nikdar poprej videl, obšel spanec z naravnost neodoljivo močjo. Moje mišice so ohlapnile, moje oči so se zaprle, moje možgani so kar plavali od zaepanosti. Skrajja sem se branil instinktivno, potem z nekakšnim razburjenim obupom, ki je konec krajev tudi zmagal, če v resnici lahko nazovem zmagalo to, da sem bil komaj še toliko pri močeh, da sem se skobacal na noge, se v somnambulnem stanju opotekal proti domu ter se vrnil na posteljo, kjer sem zapadel v nekakšno oamljenost brez sanj. Ko sem se predramil, je bil prehlad prešel, s tem pa tudi stvar prepuščam samo sebi, ker se nočem spuščati v razpravljanje in uganbanje o njej, ko pa je ne razumem in si je ne znam pojasniti.

Medtem pa se je moj apetit za kurioziteti, ki ponavadi ni bil bogve kakšen neverjetno stopenjaval ob pogledu na sveti skrinjici. Skrinjici, ki sta stali na štirih nogah, sta bili iz pandanusovega lesa, pogodovati, stranske stene so bile nekoliko izbočene ter kakor iz slame spletene, ob rohah pa narahlo prevlečene z lasmi ali z vlakenci. Zunanjščina je bila

izdelana lično in imenitno kakor igrača, notranjščina pa je bila misterij, v katerega sem se bil odločil prodreti. Toda čez mojo pot je povprek še ležal lev. Nisem se mogel obrniti na Terutaka, ker sem bil obljubil, da ne bom na otoku ničesar kupil, pa tudi na kralja se nisem drzil obrniti, kajti od njega sem bil že prejel toliko daril, kolikor mu jih ne bi mogel nikdar vrniti. Iz te dileme pa smo (ker se je bila prav ob tem času znova pojavila ladja) vendarle našli izhod. Namesto mene je stopil v ospredje kapitan Reid, ki je izpovedal, da ga že leta in leta obhaja neukrotljiva strast za skrinje ter dobil dovoljenje, da stopi v dogovore s čarovnikom. Se isto popoldne sva se s kapitanom odpravila kar se da naglo v bolnišnico, stopila na oploteni prostor, dvignila blazine ter pričela zlagoma preiskovati skrinje. In takoj se je proti nama iz neke sosedne hiše zakadila Terutakova žena, ki je hlastno pograbila svoje zaklade in v hipu izginila. V vsem avojem življenju nisem bil nikoli tako močno presenečen in nisem doživel takšnega preplaha. Prišla je, vzela, izginila, ne vem kam, in midva sva ostala z neumnim obrazom in z neumnim nasmehom na praznem bojišču. To je bil res primerni prolog za najin znameniti trgovski posel.

Čez nekaj časa se je Terutak pojavil v spremstvu Tamaitija. Oba sta se prijazno smehljala in naslonih smo se na ograjo. V vseh treh bolnišniških manjopah se je zbralo številno poslušalstvo: svojci bolnega otroka, ki je bil pravkar v bolnišnici na zdravljenju, kraljeva sestra, ki je igrala karte, fletna deklica, ki je prisegala, da sem dvojniki njenega očeta: vsega skupaj nemara kakšnih dvajset oseb. Prav tako nenadno kakor prej, se je tudi zdaj spet pojavila Terutakova žena, ki je počepnila na tla zraven svojega moža: bila je vsa zadihana ter je srepo strnela predse in budno pazila na vse, ker se bo zgodilo. Morda je bila naša namera postala znana po prišepetavanju, morda pa smo tudi s svojimi nespo-dobnimi svoboščinami in prostodušnostmi alarmirali te človečke; gotovo je, da sta se z vseh obrazov odražala pričakovanje in zaskrbljenost, kaj se bo zgodilo.

Kapitan Reid je brez vsakršnega predgovora, uvoda, obotavljanja, prikrivanja ali olepšavanja, povedal, da sem bil prišel sem z namenom, da bom kupil skrinje; Terutak je nato z nenadno resnostjo izjavil, da jih nima naprodaj. Silila sva vanj, on pa je ostal trden. Razložila sva mu, da bo človeka eno samo skrinjo: vseno je, je rekel, dve skrinji sta potrebni za zdravljenje bolnikov. Drazila sva ga govoriča vse povprek: pa ni nič pomagalo. Resno in molče je

sedel ter se upiral. Dozdaj pa je bil to le pripravljani ogenj; nista se omenila nikakršnega denarnega zneska, zdaj pa je kapitan zapovedal ogenj s težkim topom. Sprva je omenil anega, potem dva, potem tri funte. Iz mantap se je občinstvo pomale selilo k nam, nekateri iz gole radovednosti, drugi prav očitno pobiti. Čedna deklica se je zdaj splazila na mojo stran: to je bil trenutek, ko mi je — očitno iz povsem nedolžne priljubljenosti — dejala, da sem na las podoban njenemu očetu. Tamaiti, nevernik, je sedel s povešeno glavou, kazal je vse znake največje pobitosti — Terutak se je kopal v znoj, njegove oči so osteklenele, na njegovem obrazu se je prikazala nekakšna neprijetna hčtikčna rdečica kakor pri kakšnem do kraja izčrpanem tekaču. Mož je bil po prirodi — kakor se je zdelo — grabežljiv in udarjen na imetje; dvomim, da bi bil že kdaj videl moralčno torturo, ki bi se bila izražala tako tragično. Istočasno pa mu je žena od strani neprestano strastno prigovarjala ter ga utrjevala v njegovi trdovratnosti in upiranju.

In zdaj je prišel viharji naskok stare garde. Kapitan je napravil salto mortale ter imenoval presenetljivo vsoto petih funtov. Pri tej besedi so se izpraznili manjopi. Kraljeva sestra je vrгла karte na kup ter stopila v prednjo vrsto ter prisluškovala v oblačnim, namrgodenim čelom. Čedna deklica se je udarjala po prsih ter kričala z mučno trdovratnostjo, da bi jaz skrinje prav gotovo dobil, če bi bila njene. Terutakova žena je od pobožnega strahu prišla vsa iz sebe, njen obraz se je spaciil, njen glas (ki ni nehal sveriti in dajati pogum) je piskal kakor piščal. Celo Terutak je izgubil nepremičnost kipa, v kateri je bil vse doslej vztrajal. Majal se je na svoji blazini sem pa tja, od časa do časa poteževal zdaj eno zdaj drugo kolono k sebi ter se kakor plesalec tolkel po prsih iz te preizkušnje pa je izšel kot čisto zlato iz ognja ter je s tiesto malo glasu, kar mu ga je še ostalo, zavrnil podkupnalo.

Zdal pa je prišel dobrodošel intermezzo. »Nenal, to nič bolneke zdravit!«, je domiselno pripomnila kraljeva sestra. Komaj so mi njen klic raztolmčili, že mi je nekaj kakor luskinje padlo z oči ter sem se zavedel, kako ničevno in sramotno je bilo prav za prav moje početje. Tu so imeli bolnega otroka, in jaz sem poskušal v navzočnosti njegovih staršev odstraniti zdravilne skrinje. Tod je bil svečenik religije in jaz (poganeki milijonar) sem ga zavajal k bogoskrinstvu. Tod je bil denarja in imetja žaljan človek, ki je nihal med svojo lakomnostjo in svojo vestjo, jaz pa sem sedel zraven, se pasel na tem prizoru ter z naslodo obnavljal njegove muke! Ave Caesar!